

Význam formálních institucí pro ekonomický růst v zemích Visegrádské skupiny

Diplomová práce

**Vedoucí diplomové práce
Ing. Ladislava Issever Grochová, Ph.D.**

**Vypracovala
Bc. Věra Malušová**

Brno 2016

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat všem, kteří mě při vypracování této diplomové práce podporovali, obzvláště vedoucí práce Ing. Ladislavě Issever Grochové, Ph.D .

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Význam formálních institucí pro ekonomický růst v zemích Visegrádské skupiny**

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 19. května 2016

Abstract

Malušová, V. The influence of formal institutions for economic growth in the countries of the Visegrad Group. Thesis. Brno: Mendel University, 2016.

This thesis deals with the determination of criteria based evaluation of institutional quality of countries determined by methods Governance Matters on the performance of the economy, namely the GDP. Concretely, examined indicators of democracy, political stability, government effectiveness, quality control, rule of law and corruption. To determine the correlation of GDP and of indicators are used for correlation analysis. Furthermore, comparison of trend and the values of these factors in the countries of Czech Republic, Slovakia, Poland and Hungary among themselves and then with the states of G8.

Keywords

Institutions, institutional economics, GDP, correlation analysis, Governance Matters.

Abstrakt

Malušová, V. Vliv formálních institucí pro ekonomický růst v zemích Visegrádské skupiny. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Diplomová práce se zabývá určením závislosti kritérií hodnocení institucionální kvality zemí stanovené pomocí metody Governance Matters na výkon ekonomiky, konkrétně HDP. Konkrétně jsou zkoumány ukazatele demokracie, politická stabilita, efektivnost vlády, kvalita regulací, právní řád a korupce. Pro určení korelace HDP a jednotlivých ukazatelů je použita korelační analýza. Dále je porovnáván vývoj a hodnoty těchto činitelů v zemích Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko mezi sebou a poté se zeměmi G8.

Klíčová slova

Instituce, instiucionální ekonomie, HDP, korelační analýza, Governance Matters.

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce	10
3	Institucionální ekonomie	11
3.1	Vývoj směru.....	11
3.2	Hlavní představitelé a jejich teorie.....	12
3.2.1	Thorstein Bunde Veblen 1857 - 1929.....	12
3.2.2	John Rogers Commons 1862 - 1945.....	13
3.2.3	John Kenneth Galbraith 1908 - 2006.....	15
3.2.4	Ronald Coase 1910 – 2013.....	17
3.2.5	Douglas Cecil North 1920 – 2015.....	18
3.3	Vývoj ekonomiky v zemích Visegrádské skupiny.....	19
3.4	Význam institucí.....	21
4	Hodnocení zemí pomocí metody Světové banky	24
4.1	Unobserved Components Model (UCM).....	25
4.2	Potenciální chyby metody.....	26
5	Korelační analýza	27
6	Analýza	28
6.1	Analýza jednotlivých ukazatelů.....	28
6.1.1	Demokracie.....	28
6.1.2	Politická stabilita.....	29
6.1.3	Efektivnost vlády.....	30
6.1.4	Kvalita regulací.....	31
6.1.5	Právní řád.....	32
6.1.6	Korupce.....	33
6.2	Výsledky zemí G8 a jejich srovnání se zeměmi V4.....	35
6.3	Korelační analýza.....	38

7	Závěr	41
8	Literatura	45
9	Seznam obrázků	47
10	Seznam tabulek	48
A	Governance Matters – demokracie	50
B	Governance Matters – politická stabilita	51
C	Governance Matters – efektivnost vlády	52
D	Governance Matters – kvalita regulací	53
E	Governance Matters – právní řád	54
F	Governance Matters – korupce	55
G	HDP	56
H	HDP	57

1 Úvod

Instituce lze definovat jako pravidla chování ať daná nějakou normou nebo vycházející ze zvyků a tradic. Každá jednotlivá země má svá vlastní pravidla vycházející z kultury či historie, ale existují také instituce společné.

Za jednu z nejdůležitějších institucí se dá považovat jazyk, který používáme každý den, aniž bychom si uvědomovali, že je to právě instituce. Další velmi významnou institucí je rodina dále přátelé nebo zájmové skupiny či spousta dalších součástí našich životů. Kultura, tradice, mentalita či náboženství, tohle všechno jsou významné faktory určující odlišnosti či podobnosti jednotlivých zemí, to jak na nás budou ostatní pohlížet a mnohdy také to, zda budeme někam patřit.

Mezi instituce se řadí rovněž zákonem či jinou vyhláškou stanovené skupiny. Za všechny lze uvést banky, soudy, podniky a další, které jsou také nedílnou součástí našich životů.

Proč je tedy důležité se institucemi a jejich kvalitou zabývat? Instituce ovlivňují nejen lidi, země či kontinenty. Ale také to, jak státy působí nejen na své občany, tedy jestli zde zůstanou nebo raději odejdou za lepším, ale i navenek má velké dopady na reputaci, na dobré vztahy se sousedícími státy či různými organizacemi. A právě toto lze pomocí institucí ovlivnit. Dnes už je spousta ekonomik odsuzována právě díky nekvalitnímu institucionálnímu prostředí a mnohé země se obchodování s nimi spíše vyhnou.

A proč bychom se měli zabývat institucemi a jejich vlivem na ekonomiku? Za jeden z nejdůležitějších ukazatelů výkonu země se považuje hrubý domácí produkt, který je dobrým prostředkem pro srovnávání s ostatními. Ten je ovlivněn celou řadou faktorů včetně institucí. Kvalita institucionálního prostředí se dá ovšem rovněž považovat za ukazatel vyspělosti v širším slova smyslu, tedy nejen té ekonomické.

Dá se tedy usuzovat, že instituce jsou faktorem, který právě výkon ekonomiky ovlivňuje jak v pozitivním tak v negativním smyslu, a proto by se toto téma nemělo opomínat.

V práci bude analyzováno, které konkrétní ukazatele institucionální kvality země mají vliv na hrubý domácí produkt.

2 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je určit zda formální instituce mají a případně jaký vliv na výkon ekonomiky. Konkrétně zda kritéria hodnocení institucionální kvality Světové banky dle metody Governance Matters mají vliv na výši dosahovaného hrubého domácího produktu. Bude se jednat o země Visegrádské skupiny, tedy Českou republiku, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Na základě výsledků korelační analýzy budou sepsána doporučení týkající se formálních institucí.

Dílčím cílem je objasnit čtenáři ekonomický směr institucionalismus, jak vznikl, jakým vývojem prošel, co je hlavním předmětem jeho zkoumání a na jakých poznatcích se zakládá. Opomenuti nemohou být také nejvýznamnější autoři a jejich teorie, které přispěly k rozvoji směru.

Dalším dílčím cíle je popsat metodu Světové banky Governance Matters a jednotlivá zkoumaná kritéria.

V práci se objeví také popis vývoje daných kritérií v jednotlivých zemích a jejich vzájemné srovnání.

Posledním z dílčích cílů je porovnání hodnocení zemí Visegrádské čtverky se zeměmi G8, tedy Velkou Británií, Kanadou, Francií, Itálií, Japonskem, Spojenými Státy Americkými, Ruskem a Německem. Součástí této části je i popis a porovnání vývoje institucionální kvality zemí G8 mezi sebou.

3 Institucionální ekonomie

Institucionální ekonomie je ekonomický směr mající počátek v 90. letech 19. století. V této době se do popředí zkoumání dostávají instituce a jejich vliv na ekonomický vývoj. Za zakladatele tohoto směru jsou považováni Thorstein Bunde Veblen a John Rogers Commons. Oba dva vymezili vlastní charakteristiku institucí, které budou objasněny v následující části práce.

Směr vznikl jako reakce na naprosté ignorování vlivu institucí na ekonomické chování v rámci neoklasické ekonomie. Má dvě odlišné podoby, které ovšem sdílí stejnou myšlenku, a to že instituce hrají zásadní roli při utváření ekonomického chování lidí a při dosahování určité ekonomické výkonnosti, a že se instituce samy v čase mění a mnohdy reagují na působení ekonomických činitelů. [1,2,3]

Na samotnou ekonomickou teorii jsou kladeny nároky na větší integraci s ostatními sociálními vědami. Dále se začal prosazovat názor, že teorie je tím lepší, čím věrněji popisuje realitu. Metodologickým východiskem směru je člověk rodící se do celé sítě sociálních institucí nejen právních, ale i neformálních. Dalším rysem je snaha o větší pochopení kolektivity, protože samotná konkurence nevede k nejlepším možným výsledkům, proto je nutná větší kontrola byznysu a nezbytnost státních zásahů. [4]

3.1 Vývoj směru

Jak již bylo zmíněno výše, směr má svůj počátek v 90. letech 19. století, kdy se do popředí ekonomického myšlení začaly prosazovat instituce, a toto trvá až do druhé světové války. Velký vliv na další vývoj této teorie měl také rozvoj a zvyšující se počet korporací.

Hlavním sídlem směru byly Spojené Státy Americké, kde směr také vznikl jako reakce na rychlé strukturální a institucionální změny a technický pokrok. Změny byly spojovány s nástupem velkých korporací a s masovým využíváním industriálních technologií, v ropném chemickém a automobilovém průmyslu, umožňujícím výrazně zvyšovat produktivitu a vytvářet předpoklady pro zvýšení ekonomického blahobytu všech společenských vrstev. Dle autorů ovšem některé přežívající instituce znemožňovaly využívání tohoto potenciálu a způsobovaly mrhání vzácnými zdroji. Instituce, dle předních amerických autorů, a jejich vývoj determinují efektivnost ekonomiky i trhu, který je zde rovněž chápán jako společenská instituce.

Institucionalisté odmítají neoklasickou ekonomii a navrhují její nahrazení novou teorií, která zasazuje člověka a jeho ekonomické chování do širšího společenského a kulturního kontextu. V pojetí nové teorie je člověk považován za společenskou bytost, jejíž chování je determinováno množstvím společenských a kulturních činitelů. Člověk je považován za společenskou bytost, a proto jsou institucionální koncepce založeny na metodologickém kolektivismu. Metodologický kolektivismus

lze definovat tak, že se za základní zkoumanou entitu považuje ekonomický celek, nikoli jednatel.

Od 60. let 20. století se začala rozvíjet nová institucionální ekonomie. Často je nazývána školou vlastnických práv. Ekonomové se snažili doplnit analytický rámec o úlohu institucí. Základními charakteristikami jsou: [5]

- snaha o realismus teorie
- metodologický individualismus – doplněný a modifikovaný tradiční neoklasický přístup
- maximalizace užítka – jednatel maximalizuje své blaho v rámci institucionálního prostředí
- člověk smluvních vztahů – definice pochází od R. Coase, člověk jedná vždy záměrně, disponuje však omezenou racionalitou, existuje ve světě nejistoty, omezených a často asymetrických informací. K úspěšnému řešení problému v tomto komplikovaném prostředí je třeba utvářet pravidla, vznikající cestou pokusů a omylů během historického vývoje. Pravidla jsou následně předávána z generace na generaci a stávají se tak součástí kultury, která usnadňuje komunikaci mezi jednotlivci a zajišťuje kontinuitu společného vývoje
- oportunismus - jednotlivci mají snahu maximalizovat svůj blahobyt bez ohledu na ostatní, v tomto spatřují institucionalisté velký problém vzhledem k předpokladu omezené racionality a omezených informací
- existence dobrovolných omezení lidského chování např. morální či náboženská

3.2 Hlavní představitelé a jejich teorie

V této části práce budou představeni významní institucionalisté a jejich teorie, které významně ovlivnily samotný směr i další vývoj ekonomie.

3.2.1 Thorstein Bunde Veblen 1857 - 1929

Autor byl synem norského imigranta. Slavným se stal díky svým knihám, například Teorii zahálčivé třídy nebo Teorii podnikání. Je označován za zakladatele tohoto směru.

V knize *The Theory of Leisure Class* (Teorie zahálčivé třídy) zmiňuje studium geneze a vývoje ekonomických institucí. Ekonomický systém je dle něj jako kumulativně se otvírající proces, nikoli jako samočinně se ustavující mechanismus rovnováhy dle teorie všeobecné rovnováhy. Ekonomické instituce jsou komplexem zvyků, konvencí v myšlení a chování. Ekonomie by tedy měla zkoumat, jak dochází k jejich vytváření.

Na základě svých teorií předpověděl nástup nacismu již v roce 1904.

3.2.1.1 Významné teorie

1. Pojetí institucí

Tuto teorii lze nalézt v knize Teorie podnikání. Veblenovo pojetí institucí se označuje jako sociálně psychologické, dle kterého jsou ekonomické instituce souhrnem zvykového myšlení a konvenčního chování, které je historicky proměnné a v jehož základech spočívá sociální psychologie.

Instituce se dělí na dva základní druhy a to business a industrie.

Business neboli výroba pro zisk.

Industrie neboli výroba pro užití se často staví do cesty rozvoji produktivních sil, například při omezování výroby v rámci monopolu a snahy o dosažení co nejvyššího monopolního zisku. Toto úsilí je příčinou hospodářských cyklů, oddělování vlastnictví a řízení ve velkých korporacích a růstu vojenských nákladů. Business tedy svým chováním způsobuje mrhání ekonomickými zdroji.

V této teorii se soustředil na evoluční změny související s technickým pokrokem, který jej udivoval. Lidé jako vědci, inženýři se snaží nalézt co nejdokonalejší výrobní postupy. Naproti tomu podnikatelé či vlastníci se snaží zabránit všemu, co by otřásl jejich postavením. Zásadní konflikt nastává mezi vývojem technologií a dosavadním konservatismem institucionálního uspořádání.

Dle Veblena je technický pokrok, obdobně jako u dalších autorů jako Marx či Saint – Simon, považován za hybnou sílu sociálně – ekonomického rozvoje. Ten je sám kumulativní a značně nezávislý na vůli a jednání představitelů businessu. Dále způsobuje konflikt mezi industrií a businessem. Autor měl za to, že business bude mít navrch.

2. Veblenův efekt

Jinak nazývaný jako demonstrační efekt pochází z knihy Teorie zahálčivé třídy. Kritizuje zde materialistická kritéria, podle kterých jsou posuzovány veškeré lidské aktivity a kvality. Ideálem společnosti se stalo okázalé zahálení a okázalá spotřeba vedoucí k mrhání tvořivou lidskou prací a vzácnými ekonomickými zdroji. Spotřeba demonstrující společenské postavení je tedy základem tohoto efektu, který říká, že pokles ceny statku může vést k poklesu jeho spotřeby u určité skupiny lidí. [6]

3.2.2 John Rogers Commons 1862 - 1945

John Rogers Commons je označován za zakladatele právního směru institucionálního. Se svými pokračovateli rozpracoval teoretické základy reformních opatření a podílel se také na jejich praktické aplikaci.

Působil nejen jako akademik, ale byl také členem vládních komisí ve státě Wisconsin a USA. Během působení v komisích se snažil o prosazení kolektivního vyjednávání, pojištění v nezaměstnanosti a penzijního připojištění. Všechna tato opatření se později stala součástí Rooseveltových reformů New Deal.

Během působení na Wisconsinské univerzitě se kolem něj vytvořila skupina nazývaná wisconsinská škola, jedním ze členů by i J. K. Galbraith. Škola položila základy amerického státu blahobytu.

Mezi jeho stěžejní díla patří Právní základy kapitalismu z roku 1924 a Institucionální ekonomie 1934.

Na rozdíl od Veblena zdůrazňoval pozitivní aspekty americké ekonomiky s tím, že její nedostatky se dají napravit pomocí institucionálních reforem. Teorie se má podle něj zaměřit na zkoumání kolektivního jednání a regulaci individuálního jednání. Jeho základní teze tvrdí, že se stát má zaměřit a plnit úlohu arbitra mezi protichůdnými ekonomickými zájmy. Konflikty by měly být vyřešeny ve prospěch všech zúčastněných stran. Tržní síly nejsou schopny řešit všechny konflikty, a proto jsou nutné zásahy státu

Commons se snažil o vysvětlení, ne jak se lidé chovají vždy, ale jak se chovají za dané instituce. Proměnlivost institucí má velký vliv na výrobu i rozdělování. Značnou část života se věnoval empirickému zkoumání odborů, kolektivního vyjednávání a studiu práva. Hlavní přínos jeho děl spočívá ve včlenění právních institucí do ekonomie. Snažil se o reinterpetaci skrytých významů v ekonomických konceptech, protože instituce jsou implicitně skryty v základním koncepčním rámci.

3.2.2.1 Významné teorie

1. Manažerské a rozdělovací transakce

Směnné transakce, na které se omezuje neoklasická ekonomie, tvoří pouze část ekonomických transakcí. Za nejdůležitější se považují manažerské transakce spojené s vykonáváním příkazů mezi nadřízenými a podřízenými.

Naproti tomu principem rozdělovacích transakcí je dělení výnosů mezi členy dané organizace.

Všechny druhy transakcí probíhají v rámci určitého institucionálního a právního kontextu, proto je pro pochopení jednotlivých transakcí důležité studovat právě institucionální a právní prostředí.

2. Transakční náklady

Transakce je základní jednotkou analýzy institucionální ekonomie. Jedná se o jakýkoli akt směny či transferu mezi účastníky smluvního vztahu mezi právníckými či fyzickými osobami. Může se jednat o jednorázový, příležitostný či opakovaný transfer.

Jedná se o souhrn všech nákladů spojených s určitou transakcí. Proto se účastníci smluvních vztahů snaží o jejich optimalizaci, a proto se bez analýzy nejen výrobních, ale i transakčních nákladů nerozhodují.

Rozlišujeme náklady ex ante a ex post. Mezi náklady ex ante se řadí výdaje spojené s přípravou, vyjednáváním a zabezpečením kontraktu. Mezi náklady ex post patří náklady vyvolané špatnou adaptací, na provoz struktur ovládání, na vynucování plnění smluv, na zajišťování plnění závazků. Obojí náklady jsou na sobě závislé, proto se musejí optimalizovat společně.

3. Podnik a firma

Podnik a firma jsou dvě rozhodující instituce s odlišnými cíly, jenž se často dostávají do konfliktu.

Podnik se zabývá optimálními výrobními postupy a usiluje o co nejvyšší efektivnost. Podnik sleduje stejné cíle jako Veblenova industrie.

Firma, odpovídající definici Veblenova business, se zabývá maximalizací zisku.

Cíle obou těchto industrií nejsou dle autora vždy neslučitelné, dokonce jsou mnohdy v souladu. Konflikt by měl být řešen pomocí institucionálních reforem. Úkolem ekonomie je tedy tyto cíle zkoumat a hledat řešení právě v již zmiňovaných reformách.

4. Teorie rozumné ceny

Jedná se o jeden z prvních výkladů tvorby ceny v institucionalismu.

Rozumná cena je výsledkem vyjednávání a postupného sblížování cen jednotlivých účastníků transakce. Jedná se tedy o výsledek dohody, nad jejíž regulérností bdí nejvyšší soud. Její výše je dána působením všech faktorů ovlivňujících cenu jako poptávka, aktivity bank, vývoj hospodářského cyklu a mnohé další.

Cena tedy nevzniká působením tržního mechanismu, jak je popisována v neoklasické ekonomice.

3.2.3 John Kenneth Galbraith 1908 - 2006

John Kenneth Galbraith se narodil v Kanadě rodičům pocházejícím ze Skotska. Galbraith sám sebe za institucionalistu sice nepovažoval, ale obecně je nejznámějším institucionalistou po 2. světové válce.

Akademickou kariéru zahájil a také zakončil na Harvardské univerzitě, působil také jako novinář, televizní komentátor a státní zaměstnanec.

Patřil mezi hlavního kritika neoklasické ekonomie. Kritizoval zejména pojetí trhu a tržních struktur v teorii spotřebitele. Zmiňuje se o tzv. konvenční moudrosti, která plní úlohu ideologie snažící se ospravedlnit privilegia velkého podnikání.

Mezi jeho stěžejní díla patří Americký kapitalismus – koncepce vyvažující síly z roku 1932, Společnost hojnosti z roku 1958, Nový industriální řád z roku 1967 či Ekonomie a veřejné cíle z roku 1973.

Podobně jako u Veblena hraje důležitou roli technický pokrok. Vědu a její praktické využití považuje za rozhodující faktor rozvoje ekonomiky a společnosti. Píše o tzv. nové industriální společnosti, čímž označuje přechod z industriálního stádia, v němž hrál rozhodující úlohu kapitál.

3.2.3.1 Významné teorie

1. Technostruktura

Je definována jako personifikovaná řídicími pracovníky, vědci a odborníky, kteří dělají strategická rozhodnutí ve velkých korporacích. Disponují tržní mocí a sledují své vlastní cíle. Ve svých rozhodnutích nemusí brát v úvahu poptávku spotřebitelů, protože ji dokážou ovlivnit tak, aby prosadili své vlastní cíle.

2. Plánovitý sektor

Je vlastně výsledkem chování technostruktury. Jedná se o vznik sektoru korporací č plánovitého sektoru, který vytěsňuje trh na okraj společnosti. Dle Galbraitha je tento vývoj nezvratný a je podporován rostoucí úlohou státu v ekonomice. Soudobé ekonomiky se dle něj stávaly stále více plánovitými.

3. Teorie konvergence

Byla vytvořena na základě plánovitého sektoru v druhé polovině 20. století. Teorie konvergence byla vytvořena mezi kapitalistickou společností a socialismem sovětského typu. Jako hnací sílu konvergence označil Galbraith technický pokrok a využívání obdobných technologií vyžadujících analogickou institucionální strukturu a vedoucích k posilování plánovitosti v soudobém kapitalismu a k potřebné decentralizaci a důrazu na ekonomickou efektivnost v socialismu sovětského typu. Zjednodušeně se jedná o postupné splývání kapitalismu a socialismu.

4. Koncepce vyvažující síly

Tato teorie pochází z knihy Americký kapitalismus- koncepce vyvažující síly a týká se velkých korporací. Rozpracována zde byla teorie nového mechanismu alokace zdrojů a vytváření rovnováhy v ekonomice, kterou Galbraith považoval za alternativu tržní samoregulace. K velkým korporacím ve výrobě postupně vznikají velké korporace v obchodě, silné odborové organizace či organizace zabývající se ochranou spotřebitele. Moc korporací ve výrobě je tedy kompenzována mocí těchto nově vznikajících korporací a organizací reagujících na tendenci k nerovnováze z důvodu velkých výrobních organizací. V uspokojování těchto potřeb tedy nevzniká problém a výrobci se dokonce zaměřují na produkci zcela zbytečných statků vnucujícím se spotřebitelům pomocí reklam. Spotřebitel tedy není schopen ovlivnit, co a v jakém množství bude vyprodukováno. V tomto případě se jedná o suverenitu výrobce. Nedostatečné je však uspokojování veřejných potřeb, což prezentuje například na stavu školství, veřejné dopravy či stavu životního prostředí. Řešením tohoto nedostatku má být společenská regulace ekonomiky zajišťující přerozdělení zdrojů ve prospěch veřejného sektoru.

5. Nerovnováha společenské a soukromé spotřeby

Poprvé se objevila v knize Společnost hojnosti, jedná se o kritiku americké společnosti kvůli existenci hluboké nerovnováhy mezi uspokojováním soukromých a ve-

řejných potřeb. O soukromé potřeby se stará soukromý sektor s vysokým nasazením zdrojů a produktivních technologií naproti tomu společenské potřeby jsou odsouvány do pozadí.

6. Cíle manažerů

Manažeři neusilují především o zisk, ten slouží pouze jako prostředek k vyhovění akcionářům, ale snaží se o zvyšování obratu, rozšiřování korporací a samotné technostruktury. Více pracovních míst, složitější struktura a hierarchie znamená vyšší platy pro manažery a také lepší pověst. Pro upevnění postavení se snaží po dobu svého působení stabilizovat ceny, protože vývoj cen nesleduje krátkodobou maximalizaci zisku. Cíle prosazují ve většině případů metodami necenové konkurence. Trh s velkými korporacemi může úspěšněji regulovat ceny než konkurenční trh, myšlenka pocházející z knihy Teorie cenové regulace. Je-li na trhu málo subjektů, lze předpokládat, že se vzájemně znají, vzniká tedy možnost dělení produkce tzv. netržními způsoby, proto se na takovýchto trzích často vyskytují dohodnuté a tedy relativně stálé ceny.

3.2.4 Ronald Coase 1910 – 2013

Pocházel z Londýna, později se ovšem přestěhoval do USA, kde působil na mnoha univerzitách. V roce 1991 obdržel Nobelovu cenu za ekonomii za přínos pro rozvoj nové vědní disciplíny na pomezí ekonomie a práva.

V článku Problém společenských nákladů Coase objasnil, že na trzích se neobchoduje s předměty, ale s vlastnickými právy k těmto předmětům.

3.2.4.1 Významné teorie

1. Příčiny existence firem

Pochází z článku Podstata firmy a zabývá se tím, proč vlastně firmy existují. Coase to zdůvodňoval vysokými transakčními náklady, které jsou vynakládány při popisování smluv. Firma vznikne, pokud jsou náklady spojené s užitím nižší v případě administrativní koordinace, než kdyby bylo stejné užití zdrojů předmětem čistě tržní koordinace. Hlavní příčinnou vzniku firem je existence transakčních nákladů.

2. Coasův teorém

Lze nalézt v článku Problém společných nákladů. Ke zpopularizování teorie přispěl Georg Stigler, který také zavedl název Coasův teorém. Teorie spočívá v tom, že nulové transakční náklady, které existují v neoklasické ekonomii, povedou při vyjednávání k uzavření smluv, a které povedou k maximalizaci bohatství bez ohledu na původní rozdělení vlastnických práv. K takovéto situaci ovšem může dojít při zanedbatelných transakčních nákladech, na reálných trzích jsou ovšem transakční náklady vysoké, proto zásahy státu mohou vést k lepším výsledkům než vyjednávání mezi zúčastněnými stranami.

3.2.5 Douglas Cecil North 1920 – 2015

Působil jako profesor na Washingtonské univerzitě, kde se zabýval problematikou hospodářského růstu. Pomocí teorie institucí se snažil objasnit, proč vedou určité instituce k neefektivním ekonomickým výsledkům. V roce 1983 založil Středisko politické ekonomie, z něhož se stala významná výzkumná instituce.

V roce 1993 dostal společně s Robertem Fogelem Nobelovu cenu za ekonomii za přínos k rozpracování nového pojetí dějin národního hospodářství založeného na aplikaci ekonomické a institucionální ekonomie.

Významnými díly jsou *Struktura a výkonnost*, úloha dějin národního hospodářství z roku 1978 a *Struktura a změny v dějinách národního hospodářství* z roku 1990. Knihy jsou zaměřeny na vývoj vlastnických práv, který vysvětluje ekonomickými zájmy vládců, jenž musí brát ohled na významné zájmové skupiny a transakční náklady často vedoucí k neefektivním vlastnickým právům.

3.2.5.1 Významné teorie

1. Ideologie

Je činitel spojený s přijatelným spektrem voleb a lidských životních cílů, se spravedlností a legitimitou institucí. Tato teorie umožňuje řešit princip černého pasažéra a na jejím základě se formují skupiny schopné ovlivnit politické rozhodnutí.

2. Neformální instituce

Pohled na neformální instituce najdeme v knize *Instituce, institucionální změny a ekonomická výkonnost* z roku 1990. Je zde zdůrazňován význam historie pro existenci stávajících institucí a ideologií působících na směr, posloupnost a dynamiku změn. Instituce, jak formální či neformální, vytvářejí strukturu pobídek a motivací, v jejímž rámci se rozvíjí ekonomické, politické a společenské organizace.

3. Vývoj institucí a závislost na minulém vývoji

Instituce se mění na základě voleb jednotlivců, většina z nich má rutinní povahu, ale někdy je třeba změna pravidel. K tomu dochází, pokud dojde k pochopení, že změna pravidel může vést k prospěchu.

Vývoj institucí lze tedy pochopit na základě zkoumání průběhu vývoje myšlenek, ideologií, mýtů, dogmat a předsudků. K tomu dochází v průběhu učení, jenž má kumulativní povahu, utváří se kulturou společnosti a determinuje vnímání výhod a nevýhod určitých změn.

3.3 Vývoj ekonomiky v zemích Visegrádské skupiny

Prvním velkým ovlivněním hospodářství všech zemí Visegrádské skupiny (V4) byla bezpochyby první světová válka v letech 1914 – 1918. Všechny země, jako součást Rakouska – Uherska byly zapojeny do válečného konfliktu. Válka sebou nesla obrovské náklady jak peněžní, tak materiální a lidské. Došlo k posílení centrální kontroly vlád jednotlivých zemí, dramatickému nárůstu státních výdajů, což znamenalo posilování intervenční role států. Obrovské válečné náklady a přesun výroby do vojenského odvětví znamenal pokles exportu. Celosvětový výpadek exportu znamenal poptávkové a nabídkové šoky, což znamenalo také výpadek v exportu Evropy a současně nárůst poptávky po surovinách a potravinách. Toto mělo za následek katastrofální vývoj v evropských zemích v meziválečném období. Důsledkem první světové války byl vznik samostatných států Maďarsko, Československo a v roce 1918 také znovuoobnovení Polska jako samostatného státu.

Ukončení první světové války a výsledná Versailleská mírová smlouva, jejímž důsledkem byl vznik Společnosti národů, která měla sloužit k řešení světových hospodářských krizí a předcházení válek, které byly dosud považovány za adekvátní řešení sporů. Organizace zanikla výstupem Německa v době, kdy se k moci dostal Adolf Hitler.

Meziválečné období bylo érou silného nacionalismu, zrušení volného obchodu a zavádění vysokých cel.

V tomto období vznikl také mezinárodní měnový systém zlatého standardu. Držitel kovu v mincovní kvalitě měl právo nechat z něj oprávněnou institucí vyrazit mince. Bankovky pak bylo možno kdykoli směnit za zlato v předem daném poměru. Díky zavedení tohoto systému docházelo k deflaci, čemuž se ovšem jednotlivé země bránily. Nastalo tedy přepracování měnového systému, kdy se bankovky mohly měnit pouze za ekvivalent zlatého prutu, asi 12,5 kg zlata. V mezinárodním platebním styku se užívalo pouze několik měn.

Intervence snižující kurz měny se staly průvodním jevem destabilizace obchodního systému ve 30. letech. Velká hospodářská krize počínající v roce 1929 krizí na newyorské burze byla dalším důsledkem předchozích intervenčních jednání. Krize na burze znamenala krach bankovního systému a následné snížení průmyslové produkce a zvyšování nezaměstnanosti.

Druhá světová válka probíhající v letech 1939 – 1945 znamenala rozvrat obchodního systému. Opět docházelo k přesouvání zdrojů do vojenského odvětví a potlačování základních potřeb obyvatelstva.

Brettonwoodský systém nahradil v roce 1945 zlatý standard, který vedl k vnitřní deflaci spojené s hospodářským poklesem a zvyšující se nezaměstnaností. Vznikl tedy nový měnový systém spočívající v pevném poměru 35 dolarů za troyskou unci zlata a měny ostatních států byly od tohoto pevného poměru odvozeny. Systém fungoval až do konce 60. let. Po neúspěchu systému přešly ekonomiky k zavedení plovoucích kurzů, kdy jsou kurzy určovány nabídkou a poptávkou po jednotlivých měnách.

Všechny státy V4 se po druhé světové válce připojily k sovětskému bloku a pod jeho nadvládou zůstaly až do 90. let 20. století. Hlavním principem nadvlády

bylo administrativní řízení, centrální plánování, důraz na těžký průmysl, minimální role trhu a soukromého vlastnictví. Centrální plánování vedlo nejdříve k velkému hospodářskému růstu, v 60. letech se ovšem ve vyspělejších zemích, kam řadíme i Československo, začaly projevovat problémy spojené s hospodářským růstem. Výroba byla orientována na kvantitu a ne na kvalitu, proto postupem času došlo ke zmenšování podílu na trhu. Díky používání zastaralých technologií nedocházelo k technologickému rozvoji, což brzdilo jednak vývoj jednotlivých států, tak i dohánění vyspělé západní Evropy.

V 80. letech zahájil Sovětský svaz reformu k ukončení stagnace hospodářství a rostoucího zadlužení. Součástí reformy mělo být obnovení obchodu se Severní Amerikou. K reformě ovšem již nedošlo a naopak došlo k zhroutilí Sovětského bloku. Rozpad exportních trhů, inflace spojená s cenovou liberalizací vedoucí k poklesu spotřebitelské poptávky vedla k další nemožnosti orientace obchodu pouze na východní blok. Státy východní Evropy se snažily přiblížit modelu fungujícímu na západě, transformace proběhla celkem rychle vzhledem k nastalé situaci.

Došlo k liberalizaci obchodní politiky a v důsledku náhlých změn docházelo k útlumům v celých průmyslových odvětvích a přesunům ve struktuře zaměstnanosti. Docházelo k prvním demokratickým volbám, stát garantoval soukromé vlastnictví, což vedlo k přílivům kapitálu ze zahraničí. Na konci 90. let konvergovaly země bývalého SSSR k západním ekonomikám. Rostla technologická náročnost produkce a exportu i životní úroveň. Postupně docházelo k přechodu od centrálně plánované ekonomiky k ekonomice tržní.

Země bývalého komunistického bloku byly oproti západu zaostalé v životní úrovni, vybavenosti moderním fyzickým kapitálem a lišily se i ekonomickou strukturou. Jejich výroba byla zaměřena na nekonkurenceschopné kapitálové zboží a spotřební zboží a také zde byla nedostatečně rozvinutá produkční základna. První fáze zapojení do mezinárodního obchodu byla pomocí vývozu průmyslových polotovarů, levných potravin a nápojů a také surovin a materiálů. Těžilo se zde dalo z levné pracovní síly. Problém ovšem byl v tradičních tendencích východních ekonomik chránit svá utlumující se odvětví. Tento scénář se však plně nenaplnil. Státy střední Evropy měly dobrou úroveň lidského kapitálu, školství a zdravotní péče. Dá se říci, že měly zkušenosti s průmyslovou produkcí a akceptovatelnou infrastrukturou. Vláda země poměrně efektivně řídila pomocí byrokratického aparátu a zákonů. Rychle byly zavedeny základní instituce demokratického právního systému. Toto mohlo proběhnout díky zdiskreditování dosud vládnoucích politických a mocenských skupin.

Státy střední Evropy se rychle úspěšně integrovaly do evropské ekonomiky, přispěly k rozvoji její konkurenceschopnosti v oblasti zahraničního obchodu. Dokonce životní úroveň je na srovnatelné úrovni s průměrem EU.

V roce 1993 byla založena Evropská unie, kam v roce 2004 přistoupila Česká republika, Maďarsko, Polsko i Slovensko. Současně v tomto roce došlo k rozdělení Československa na Slovensko a Českou republiku.

Za poslední velký hospodářský zlom lze považovat světovou finanční krizi z roku 2008, které ovlivnila ekonomiku celého světa, jednalo se o největší krizi od roku 1929.

V současné době se dá za hospodářský problém týkající se celé EU považovat příliv uprchlíků z východu, který se může nepříznivě projevit v ekonomikách všech evropských zemí. [7]

3.4 Význam institucí

Instituce hrají významnou roli v životě každého člověka, aniž by si to jednotlivec uvědomoval. Setkáváme se s nimi každý den. Vždyť, jak již bylo zmíněno v úvodu, samotný jazyk, který neustále používáme, je považován za instituci stejně jako rodina či peníze.

Instituce lze obecně definovat jako jakékoli omezení utvářející ekonomické chování lidí. Jinak řečeno se jedná o množinu pravidel ovládajících jednání.

Můžeme říci, že instituce strukturují náš život, umožňují a usnadňují naše očekávání, vnášejí řád do společnosti a generují potřebné informace.

Důležité je od sebe odlišit instituce a organizace. Organizace jsou instituce soukromého vlastnictví upravené Obchodním zákoníkem, který určuje institucionální rámec pro vznik jednotlivých organizací.

Základní dělení institucí je na formální a neformální.

- Formální instituce - mají zákonnou podobu, v podstatě se jedná o celý právní rámec ekonomiky formující chování lidí. Za nejdůležitější jsou považovány, vlastnické právo a s ním spojená ochrana vlastnictví, smluvní právo – obchodní zákoník, občanské právo, trestní právo a politické instituce jako je ústava či jednotlivé zákony. Setkáváme se s různými stupni závaznosti, konkrétně s mezinárodně platnými, celostátně platnými až po vyhlášky jednotlivých měst a obcí. Opomenout nesmíme ani vnitroorganizační normy zahrnující statuty, organizační řády, kolektivní smlouvy.

Mimo zákonných forem nesmíme opomenout ani instituce na principu samoregulace, jejichž princip zajišťují profesní sdružení a komory. Lze sem zařadit instituce na pomezí ekonomického systému a morálního řádu, jedná se o etické kodexy či standardy.

- Neformální instituce - jsou hůře strukturovatelné, protože nejsou dány žádným zákonem ani vyhláškou. Jedná se o ustálené zvyky, tradice, obyčeje, dá se říci, že do této kategorie spadá vše, co je nazýváno kulturou. Kulturu je možno definovat jako traktovatelné vzorce chování. Obecně lze říci, že ekonomický systém je neslučitelný s kulturami a na dané míře slučitelnosti závisí efektivnost samotného ekonomického systému neboli trhu.

Albert Breton navrhl klasifikaci kultur sestávající se ze tří dvojic krajních hodnot, mezi nimiž lze uvažovat o kontinuu, a to:

Kultura integrity či cti – Kultura korupce
Kultura solidarity – Kultura individualizmu
Kultura učlivosti – Kultura rutiny

V tomto prostředí potom lze zkoumat typy společností a kultur více či méně kompatibilních s antropologií tržní ekonomiky.

Společnosti s vysoce korupční kulturou, vypjatým individualizmem a neochotou učit se, jsou odsouzeny k ekonomické stagnaci a úpadku. Naproti tomu společnosti s vysokou kulturou osobní cti, smyslem po bratrství a kulturou inovativnosti a schopnosti stálého učení se, by měly šanci na trvalý ekonomický vzestup bez sociálních a politických tenzí. V reálném světě se ovšem s takovýmito krajními společnostmi nesetkáváme, existují spíše v prostoru mezi těmito body.

Společnost vědoma si důležitosti kultury pro tržní systém, bude ochotna investovat do změny kulturních vzorců tak, aby i samotná kultura pomohla k vyspělosti ekonomiky. [3]

Množství současných autorů se přiklání k tzv. politické teorii institucí, která je dělena na instituce politické a ekonomické. [8]

- Politické instituce - obecně jsou definovány jako společenská volba formující omezení a motivy jednotlivých subjektů, jejichž vývoj je určován zejména rozložením politické síly ve společnosti. Na základě těchto institucí je přiřazována politická moc a subjekty jimi disponující následně ovlivňují vývoj politických institucí. Určitý segment populace může disponovat velkou politickou silou a být schopen ustanovit takové instituce, zákoníky a strukturu vlastnických práv sloužících výhradně jeho vlastním zájmům a vylučuje zbylé členy společnosti. Jednotlivé státy se v míře politického vlivu skupin populace liší.
- Ekonomické instituce - vlastnická práva nebo přítomnost či dokonalost trhů ovlivňují strukturu ekonomických podnětů ve společnosti. Determinují investice do lidského a fyzického kapitálu, technologií a organizace výroby, čímž nejen spoluvytvářejí celkový růstový potenciál ekonomiky, ale také uspořádání ekonomického výstupu, včetně rozložení zdrojů v budoucnosti. Význam ekonomických institucí spočívá v efektivní alokaci zdrojů a určení subjektů, které dosáhnou zisku, nabudou důchodu a kontrolních práv. Právě rozdíly v ekonomických institucích jsou pokládány za jeden z předních důvodů rozdílnosti temp hospodářského růstu jednotlivých zemí. Za dobré instituce je považováno zajištění vynutitelnosti vlastnických práv pro celou společnost nebo rovnost před zákonem. Některé formy ekonomických institucí povzbuzují subjekty k inovacím, přijímání rizika, vzdělávání či poskytování veřejných služeb.

Douglas C. North vyjádřil význam institucí následovně: Institucionální rámec zabezpečuje politickou a ekonomickou strukturu tržního mechanismu a předurčuje tak fungování ekonomiky v daný okamžik. Existují-li instituce, vlastnická práva, zákony, pravidla a neformální společenské normy a zásady správného chování, jejichž prostřednictvím je oceňována lidská výkonnost, tvořivost i udržování svobody společnosti, je vytvořen základ pro motivační strukturu potřebnou ke vzniku takových podmínek. [9]

Dle Sojky patří institucionální prostředí a tedy i instituce mezi faktory determinující postavení národní ekonomiky v rámci světového hospodářství. [1, s.248]

Dle Mlčocha vznikají instituce, jsou-li sociální výhody s nimi spojené vyšší než transakční náklady jejich založení. Instituce jsou efektivní a problémem je absence institucí nikoli existence špatných. [3, s. 80]

4 Hodnocení zemí pomocí metody Světové banky

Světová banka zahájila v roce 1996 projekt Governance Matters (GM), jehož podstatou je hodnocení kvality správy zemí ze tří hledisek. První hledisko je nazváno proces volby, kontroly a obměny vlády, druhé hledisko je schopnost vlády efektivně formulovat a realizovat vládní politiky, posledním hlediskem je respekt občanů a státu k institucím určujícím jejich vzájemné ekonomické a sociální vztahy. Každé hledisko je dále členěno na další dva body, celkem je tedy hodnoceno 6 následujících kritérií:

1. Demokracie – rozsah je posuzován podle možnosti vlády země účastnit se na volbě vlády, podle možnosti svobodného projevu, svobody shromažďování a nezávislosti médií
2. Politická stabilita a absence násilí – vnímání pravděpodobnosti destabilizace vlády nebo svrnutí vlády neústavními nebo násilnými prostředky, zahrnuje také politické násilí a terorismus
3. Efektivnost vlády - kvalita veřejných služeb, kompetentnost byrokracie a stupeň její politické nezávislosti, kvalita formování vládní politiky a její implementace, spolehlivost vlády dostát svým závazkům vyplývajícím z dané vládní politiky
4. Kvalita regulací – je zaměřena na vládní politiku tedy schopnost vlády formulovat a implementovat vládní politiku a opatření zajišťující podporu a rozvoj soukromého sektoru
5. Právní řád – agregovaný ukazatel důvěry ve společenský právní systém a ochoty veřejnosti přizpůsobovat se právním normám. Hodnotí rozsah kriminality, efektivnost činnosti soudů a policie či pravděpodobnost násilí
6. Korupce – percepce využívání veřejné moci ve prospěch soukromých zájmů, zahrnuta je korupce velká i malá, včetně zneužívání legislativní funkce státu elitou a soukromými zájmy

Vyhodnocování jednotlivých kritérií bylo do roku 2002 prováděno v dvouletých intervalech, od této doby se ukazatele vyhodnocují každý rok. Hodnocení spočívá ve výpočtu agregovaných indikátorů kvality z několika stovek dílčích ukazatelů. Měření pro jednotlivá období zahrnují stovky dílčích indikátorů vnímání kvality z desítek různých zdrojů a desítek různých zemí.

Podpůrná data odrážejí vnímání situace různými subjekty. Jednu ze skupin tvoří jednotlivci nebo firmy mající bezprostřední znalosti o situaci v dané zemi. Další skupinu tvoří hodnocení expertů zahrnující hodnocení mezinárodních rozvojových agentur, nevládních organizací a globálně působících ratingových agentur.

K výpočtu jednotlivých agregovaných indikátorů se používají pouze data aktuální, zveřejněná pomocnými zdroji. Pouze nejsou-li data k dispozici, vychází se z dat předchozího roku.

Problémem při využití metodiky Světové banky je používání měkkých dat, proto jsou zveřejňovány i směrodatné odchylky. Směrodatná odchylka klesá s počtem dílčích indikátorů, ve kterých daná země figuruje a naopak se zvyšuje s větším rozptylem náhodných poruch dílčích indikátorů.

4.1 Unobserved Components Model (UCM)

Tato metoda, známá jako model nepozorovaných komponent, slouží k sestavení souhrnných indexů. Agregované indikátory poskytují více informací než pouhé jednotlivé zdroje dat, toto lze označit za největší výhodu tohoto modelu. Současně lze říci, že výsledky těchto měření jsou snadno prezentovatelné.

Způsob výpočtu UCM je založen na stanovení lineární funkce běžných nepozorovaných komponent institucionální kvality a náhodných poruch zachycujících chyby měření a rozptyl pro každý z agregovaných indikátorů.

Základní lineární funkce vypadá takto:

$$y(j, k) = \alpha(k) + \beta(k) * (g(j) + \varepsilon(j, k))$$

Kde $\alpha(k)$ a $\beta(k)$ jsou neznámé parametry zobrazující nepozorovanou institucionální kvalitu $g(j)$ v pozorovaných datech $y(j, k)$.

Náhodná veličina $g(j)$ má normální rozdělení pravděpodobnosti s nulovou střední hodnotou a směrodatnou odchylkou jedna. Také náhodné poruchy všech zemí mají normální rozdělení pravděpodobností a shodné rozptyly, které se liší v závislosti na typu agregovaného indikátoru a to $E[\varepsilon(j, k)^2] = \sigma_\varepsilon^2(k)$.

Posledním předpokladem je nezávislost chyb mezi zdroji, tedy ke korelaci dvou zdrojů dat může dojít pouze při měření stejné charakteristiky kvality správy.

Náhodné poruchy $\varepsilon(j, k)$ zahrnují dva indikátory. Ukazatele jsou měřeny nepřímo, proto se můžeme setkat s chybou samotných expertů nebo výběrovou chybou vzorku. Dále může být nejasný vztah mezi pozorovatelnou proměnnou a so uvisející charakteristikou správy.

Parametry $\alpha(k)$, $\beta(k)$ a $\sigma_\varepsilon^2(k)$ jsou stanovovány pomocí dvoufázového postupu. Nejdříve jsou vypočítány odhady indikátorů kvality správy pouze z reprezentativních zdrojů a to pomocí maximálního počtu pravděpodobnostních metod. Nerepresentativní zdroje nelze využít, protože jejich rozdělení pravděpodobnosti neodpovídá rozdělení pravděpodobností všech zemí světa. Tímto jsou získány předběžné odhady.

Ve druhé fázi jsou předběžné odhady považovány za pozorované a jejich doplněním do výše zmíněné lineární funkce jsou vypočteny požadované parametry pro nerepresentativní zdroje. Poté jsou všechny odhady parametrů funkce nepozorovaných komponent použity k sestavení konečného souboru indikátorů kvality správy.

4.2 Potenciální chyby metody

Data získaná hodnocením expertů mají nižší vypovídací hodnotu z důvodu možné existence sdílených předsudků, nebo protože jsou založeny na hodnocení jiných agentur a ne na vlastních názorech expertů.

Může dojít k ovlivnění vah přiřazovaných jednotlivým kritériím při výpočtu agregovaných indikátorů, neboť ty jsou závislé na míře přesnosti zdrojů. Zdroje, u kterých neexistuje korelace mezi chybami různých zdrojů nebo u těch, které se více shodují, by měly být přesnější

Pro odstranění možných chyb je upravována původní funkce, ze které metoda Governance Matters vychází. [10]

5 Korelační analýza

Korelační analýza slouží ke zjištění vzájemné závislosti dvou či více proměnných. Základním předpokladem pro použití těchto výpočtů je, že všechny zkoumané proměnné jsou náhodnými veličinami a mají normální rozdělení. Normální rozdělení je rozdělení, kdy náhodné veličiny nabývají hodnot z celé reálné osy. Náhodná veličina je libovolná veličina, kterou je možno pomocí měření opakovaně určit, a to v různých časech a na různých místech.

Základní testovanou hypotézou, tedy nulovou, je nezávislost proměnných. K tomu alternativní hypotézu, zastupuje tvrzení, že existuje vzájemná závislost mezi zkoumanými proměnnými.

Pro výpočet lineární závislosti se používá výběrový Pearsonův korelační koeficient mající následující tvar:

$$r_{YX} = \frac{s_{YX}}{s_x s_Y} = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})(X_i - \bar{X})}{\sqrt{\left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 \cdot \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 \right)}}$$

kde platí $r_{YX} = r_{XY}$ a současně $r_{YX} \in \langle -1; 1 \rangle$

Nulová hodnota znamená lineární nezávislost. Krajní hodnoty naproti tomu znamenají extrémní závislost, ať kladnou či zápornou. Jakákoli hodnota různá od nuly znamená závislost ať už kladnou či zápornou.

Za hodnoty X a Y se dosazují jednotlivá měření zkoumaných koeficientů.

Pro ověření průkaznosti korelace se používají testy průkaznosti a to T-test, Z-test nebo F-test.

Mez nejčastěji používané patří T-test jenž má následující podobu:

$$t = \frac{r\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}} \text{ kdy } t_{n-2}$$

Pomocí tohoto vzorce testujeme nulovou hypotézu, tedy že korelační koeficient je nulový a neexistuje závislost testovaných proměnných.

Nulovou hypotézu zamítáme pokud $t_{1-\alpha/2; n-2} < |t|$

Hodnoty koeficientu t lze nalézt ve statistických tabulkách, konkrétně se jedná o tabulku s názvem Kvantily Studentova rozdělení.

Hodnotu α , jinak také hladina významnosti, si volí každý sám na základě vlastního uvážení.

Hodnota n je počet pozorování. Je-li tedy zkoumána závislost proměnných o 20 pozorováních, je n rovno 20. [11]

6 Analýza

Tato část práce bude zaměřena na porovnání a zhodnocení jednotlivých ukazatelů Governance Matters [12]. Srovnávány budou jednak státy Visegrádské čtverky mezi sebou, tak také se státy G8 tedy Francií, Itálií, Německem, Kanadou, Japonskem, Velkou Británií, Ruskem a Spojenými Státy Americkými.

Data použitá k analýze jsou ve formátu estimate, který má rozmezí -2,5 až +2,5 a to díky minimálním rozdílům směrodatné odchylky.

Jako první bude popsán vývoj jednotlivých ukazatelů pro země V4, poté bude provedeno srovnání se zeměmi G8. Jako poslední bude provedena korelační analýza, k jejímuž výpočtu bude použit statistický program Gretl.

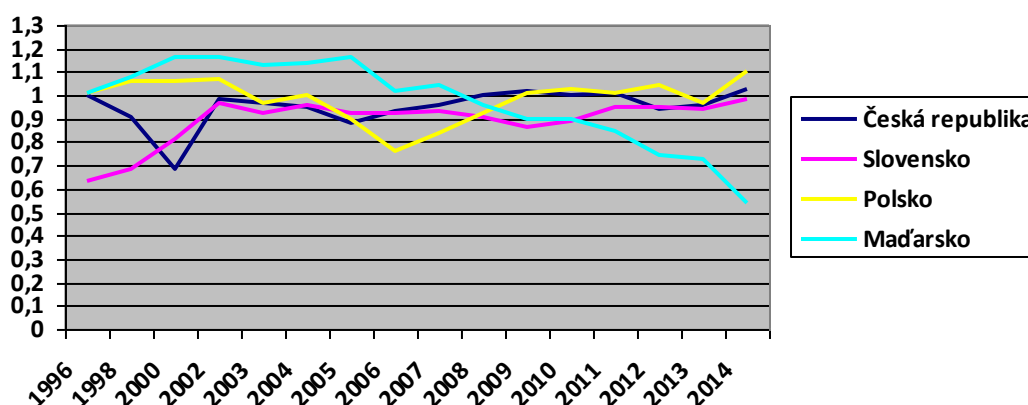
6.1 Analýza jednotlivých ukazatelů

K rozebrání vývoje činitelů GM budou pro lepší přehlednost a možnost srovnání využity grafy, které budou následně vyhodnoceny pro jednotlivé země a poté vzájemně porovnány.

6.1.1 Demokracie

V následujícím grafu je vykreslen vývoj ukazatele demokracie, data, na kterých se graf zakládá, nalezneme v příloze A. Na první pohled je patrný velký rozdíl u Maďarska, naproti tomu u ostatních zemí nejsou zřejmé výrazné odlišnosti.

Obr. 1 Graf vývoje ukazatele demokracie

Česká republika dosáhla nejhorší hodnoty v roce 2000 a to 0,68, nejlepší pak v roce 2014 a to 1,03. Výrazně klesající trend se projevoval v letech 1996 – 2002, potom vidíme spíše rostoucí trend s mírnými propady v letech 2005, 2012 a 2013.

Slovensko dosáhlo nejhorší hodnoty v roce 1996 a to 0,63 a nejlepší v roce 2014. Slovensko mělo na počátku měření stoupající trend, od roku 2003 se střídají

mírné propady s mírnými vzestupy, výraznější pokles je patrný mezi lety 2008 a 2010. V posledních letech lze vidět opět spíše rostoucí tempo.

Maďarsko dosáhlo nejhorší hodnoty v roce 2014 a to 0,54 a nejlepší v letech 2000, 2002 a to 1,16. V prvních letech měření mělo Maďarsko rostoucí tendenci a současně dosahovalo nejlepších výsledků, zlom ovšem nastal v roce 2005, od této doby je patrný výrazně klesající trend a země dosahuje nejhorších hodnot ze zkoumaných států.

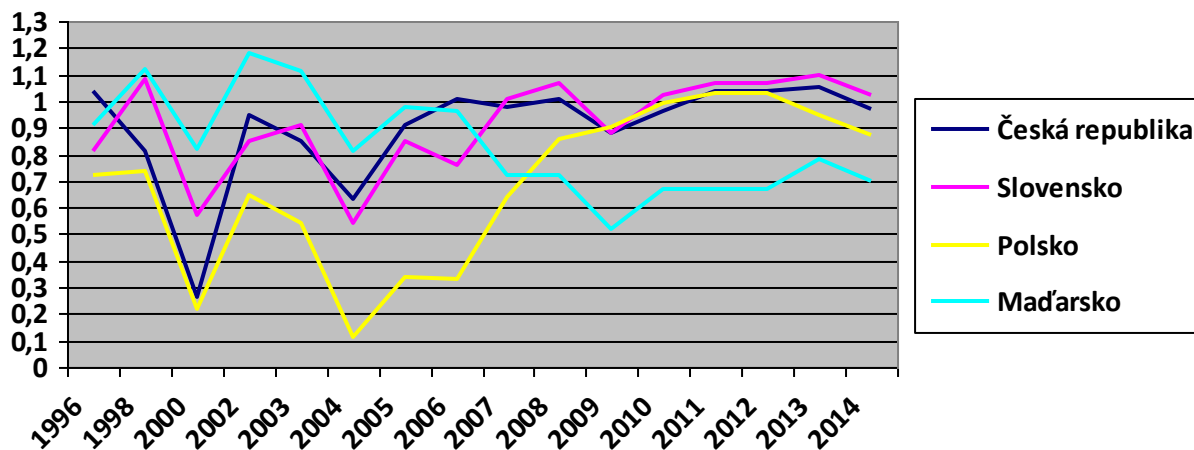
Polsko dosáhlo nejhorších výsledků v roce 2006 a to 0,76 a nejlepších v roce 2014 a to 1,1. Země vykazuje klesající trend až do roku 2006, od roku 2007 je trend rostoucí a v posledním období dosáhlo dokonce nejlepších výsledků ze všech zemí.

V průměru dosáhlo nejlepších výsledků Polsko.

6.1.2 Politická stabilita

Data potřebná k sestavení grafu jsou k nalezení v příloze B. U tohoto grafu vidíme velmi odlišné hodnoty. Vývojová tendence je ovšem u všech zemí kromě Polska stejná. Česká republika a Slovensko opět dosahují podobných hodnot. Z následujícího grafu je patrné střídání rostoucí a klesající tendence, toto může být způsobeno střídáním vlád, politiků a dalších významných politických faktorů.

Obr. 2 Graf vývoje ukazatele politická stabilita

Česká republika dosáhla nejhorší hodnoty v roce 2000 a to 0,26 a nejlepší v roce 2011 a to 1,1. V prvních 13 letech se dá mluvit spíše o klesající tendenci. Růst je patrný pouze v letech 2002, 2005, 2006, 2008. Od roku 2010 hodnota ukazatele rostla, avšak v posledním sledovaném období došlo opět k propadu.

Slovensko dosáhlo nejhorší hodnoty v roce 1996 a 2000 a to 0,57 a nejlepšího výsledku v roce 2013 a to 1,1. Z grafu je patrné střídání růstů a poklesů hodnot ukazatele. Růst nastal v letech 1998, 2002, 2003, 2005, 2007, 2008, 2010 – 2013.

V ostatních letech jsou patrné výrazné poklesy oproti růstovým hodnotám.

Maďarsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2009 a to 0,52 a nejlepšího v roce 1998 a to 1,12. Stejně jako u předcházejících států je vykazován z počátku růst, který vystřídal pokles a ten opět růst a tak stále dokola. Rostoucí hodnoty znamenala země v letech 1998, 2002, 2005 a 2010 – 2013.

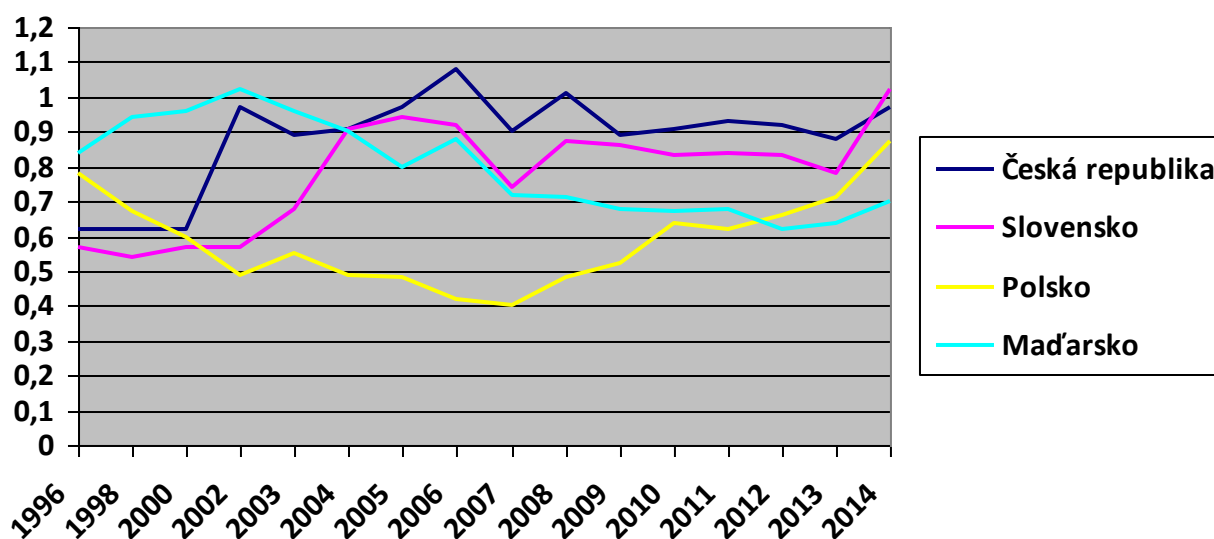
Polsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2000 a to 0,22 a nejlepšího v roce 2011 a to 1,06. Po růstu v prvních dvou letech nastal pokles, který vystřídal opětovný růst ukazatele a následný pokles. Od roku 2004 hodnota ukazatele roste s výjimkou posledních dvou let, kdy hodnota ukazatele klesá.

V průměru dosáhlo nejlepšího výsledku Slovensko a v těsném závěsu za ním skončila Česká republika.

6.1.3 Efektivnost vlády

Graf vychází z tabulky nalézající se v přílohách pod označením C. Vývoj ukazatele je odlišný u všech zemí, v tomto případě jsou odlišné i vývojové tendence.

Obr. 3 Graf vývoje ukazatele efektivnost vlády

Česká republika dosáhla nejhorších výsledků v letech 1996 – 2000 a to 0,62, nejlepšího výsledku dosáhla v roce 2006 a to 1,08. V prvních dvou letech dosáhla ČR stejných výsledků, poté se střídají růstová období s obdobími propadu. V posledních dvou letech zaznamenala Česká republika růstové období.

Slovensko dosáhlo nejhorších výsledků v roce 1998 a to 0,54 a nejlepšího v roce 2014 a to 1,02. Nejdříve byl zaznamenán vysoký růst trvající až do roku 2005, poté došlo k mírnému propadu. Roky 2008 až 2013 měly podobné hodnoty. Po propadu v roce 2013 zaznamenalo Slovensko opět růst.

Maďarsko dosáhlo na nejhorší výsledek v roce 2012 a to 0,62 a na nejlepší v roce 2002 a to 1,02. Po růstu trvajícím až do roku 2002 jsou v dalších obdobích patrné klesající tendence s výrazným výkyvem v roce 2006 a pomalým růstem v posledním roce.

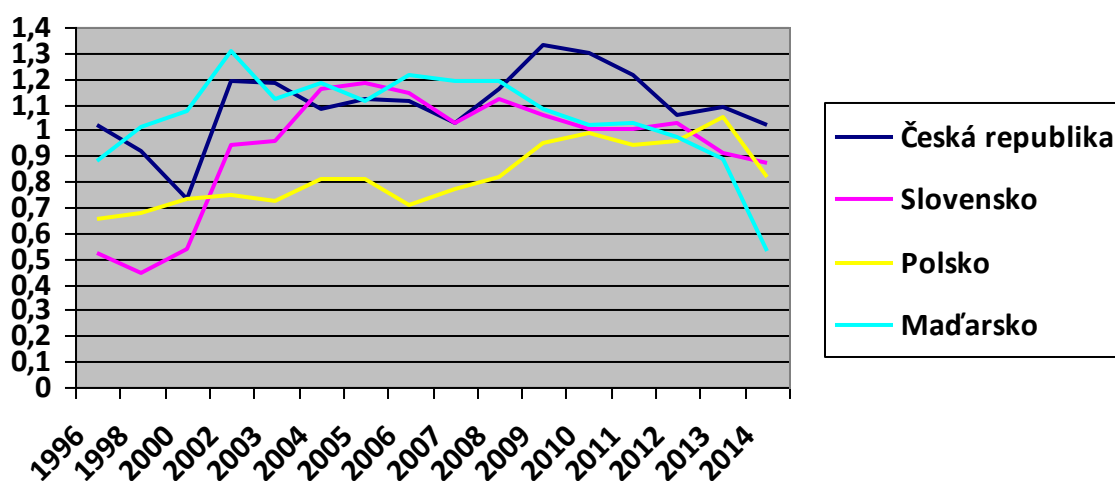
Polsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2007 a to 0,4 a nejlepšího v roce 2014 a to 0,87. Oproti ostatním zemím má Polsko do roku 2007 výrazně klesající tendenci, od tohoto roku dochází k pozvolnému růstu.

V průměru dosáhla nejlepších výsledků Česká republika.

6.1.4 Kvalita regulací

Zdrojová data pro tento graf se nachází v příloze D. Polsko se dosaženými hodnotami opět výrazně odlišuje od ostatních zemí. U tohoto ukazatele lze nalézt podobné vývojové tendence u České republiky a Slovenska, výrazněji se neliší ani Maďarsko.

Obr. 4 Vývoj ukazatele kvalita regulací

Česká republika dosáhla nejhoršího výsledku v roce 2000 a to 0,73 a nejlepšího v roce 2009 a to 1,33. Počáteční klesající tempo bylo v roce 1998 nahrazeno výrazným růstem končícím v roce 2004. Poté se střídají tempa mírného růstu a propadu, pouze v obdobích 2007 a 2008 byl patrný výraznější nárůst, od této doby je trend spíše klesající.

Slovensko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 1998 a to 0,44 a nejlepšího v roce 2005 a to 1,18. Nízké hodnoty v prvních letech měření vystřídal v roce 2000

prudký vzestup trvající až do roku 2004. V letech 2000, 2006 a 2009 došlo k propadům v jinak stoupající tendenci. S dalším propadem se setkáváme v roce 2012 a sestupná tendence pokračuje i v dalších letech.

Maďarsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2014 a to 0,53 a nejlepšího v roce 2002 a to 1,31. Vzestupná tendence je patrná až do roku 2000, v následujícím období došlo k patrnému propadu. Poté se střídají sestupná období v letech 2004, 2008, 2009 a období růstu. V posledních čtyřech letech opět dochází k poklesu ukazatele.

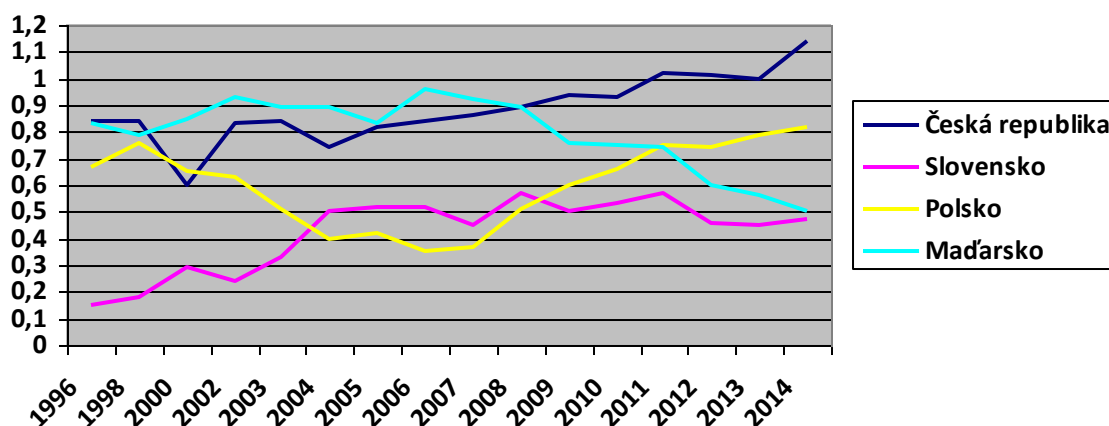
Polsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 1996 a to 0,65 a nejlepšího v roce 2013 a to 1,05. Poslední stát dosahuje výrazně nižších hodnot než předchozí země. Propady v hodnocení jsou patrné v letech 2002, 2005, 2010, 2013 a 2014, v ostatních letech vykazuje Polsko rostoucí tempo.

V průměru dosáhla nejlepších výsledků Česká republika.

6.1.5 Právní řád

Graf vychází z tabulky, kterou lze nalézt v příloze E. Vývojové tendence i hodnoty tohoto ukazatele se liší u všech zemí.

Obr. 5 Graf vývoje ukazatele právní řád

Česká republika dosáhla nejhoršího výsledku v roce 2005 a to 0,82 a nejlepšího výsledku v roce 2014 a to 1,14. Celkově se dá mluvit spíše o vzrůstající hodnotě ukazatele. Poklesy jsou patrné v letech 2000, 2004, 2012 a 2013.

Slovensko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 1996 a to 0,15 a nejlepšího v roce 2008 a 2011 a to 0,57. V tomto ukazateli dosáhlo Slovensko nejhorších hodnot ze všech zemí. Počáteční rostoucí trend byl vystřídán konstantními hodnotami a od roku 2007 se střídají rostoucí a klesající hodnoty. Klesající hodnoty jsou zjevné v letech 2002, 2007, 2009, 2012 a 2013.

Maďarsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2014 a to 0,5 a nejlepšího v roce 2006 a to 0,96. Rostoucí trend je vykazován v letech 2000, 2002, 2006. Ve zbývajících letech hodnoty pro ukazatel právní řád klesají.

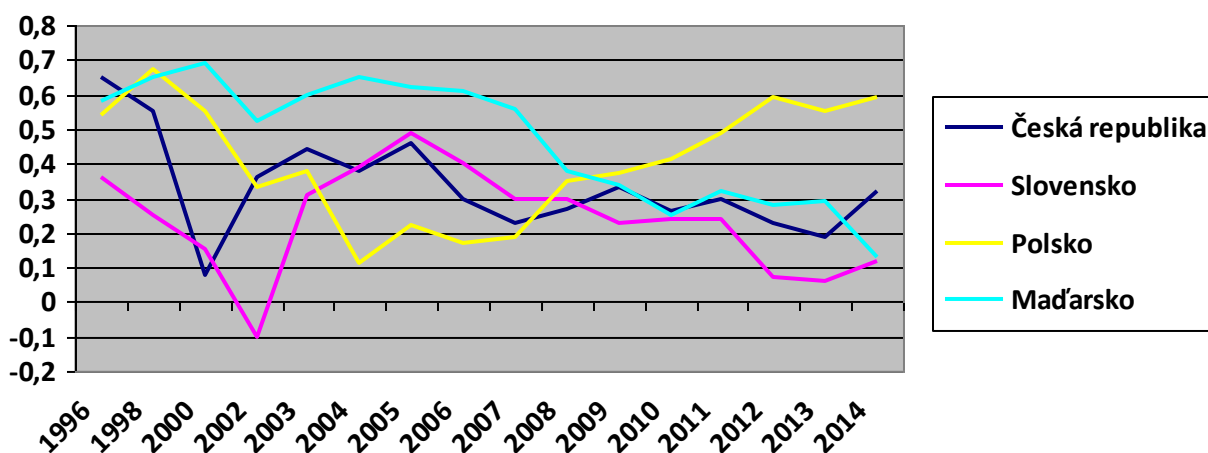
Polsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2007 a to 0,37 a nejlepšího v roce 2014 a to 0,82. Do roku 2006 se hodnocení země propadá, jedinou výjimku tvoří rok 2005, kdy hodnota vzrostla. Od roku 2007 až do současnosti se setkáváme s rostoucím trendem.

V průměru dosáhla nejlepších výsledků Česká republika.

6.1.6 Korupce

Data, ze kterých vychází graf, se nachází v příloze F. Podobné vývojové tendence jsou zjevné u Slovenska, České republiky, Polska a Maďarska. Korupce je velkým problémem v zemích bývalého Sovětského svazu a v rozvojových zemích. U tohoto ukazatele nedosahují jednotlivé země vysokého hodnocení.

Obr. 6 Graf vývoje ukazatele korupce

Česká republika dosáhla nejhoršího výsledku v roce 2000 a to 0,08 a nejlepšího v roce 1996 a to 0,65. U tohoto ukazatele se dá hovořit spíše o klesajícím tempu růstu. Růst je patrný pouze v letech 2002, 2003, 2005, 2008, 2009, 2011 a 2013.

Slovensko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2002 a to -0,1 a nejlepšího v roce 2005 a to 0,49. Stejně jako u České republiky, Slovensko vykazuje ve většině z hodnocených let klesající tendence. S růstem se setkáváme pouze v letech 2003, 2004, 2005, 2010, 2011 a 2014. Celkově nepřesáhlo hodnocení země hodnotu 0,5.

Maďarsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2014 a to 0,13 a nejlepšího výsledku v roce 2000 a to 0,69. V prvních třech obdobích je ukazatel rostoucí stejně jako v letech 2003, 2004, 2011 a 2013. V průběhu pozorovaných let je stejně jako u předchozích zemí klesající tempo růstu.

Polsko dosáhlo nejhoršího výsledku v roce 2004 a to 0,11 a nejlepšího v roce 1998 a to 0,67. Počáteční růst v prvních dvou měřených obdobích je střídán výrazným poklesem trvajícím do roku 2004 a dalším poklesem pak v roce 2013. V ostatních letech je zřejmý růst ukazatele. Vývoj Polska je na rozdíl od ostatních zemí odlišný a to spíše rostoucí.

V průměru dosáhlo nejlepších výsledků Maďarsko.

6.2 Výsledky zemí G8 a jejich srovnání se zeměmi V4

V následující tabulce jsou uvedeny průměry jednotlivých ukazatelů pro země G8.

Tab. 1 Průměrné hodnoty ukazatelů G8

	FRA	ITA	JPN	CAN	DEU	GBR	USA	RUS
Demokracie	1,24	1,01	1,00	1,49	1,38	1,34	1,20	-0,74
Politická stabilita	0,54	0,58	1,00	1,02	0,92	0,49	0,47	-1,01
Efektivnost vlády	1,48	0,55	1,33	1,82	1,59	1,63	1,57	-0,48
Kvalita regulací	1,15	0,85	1,05	1,61	1,52	1,76	1,52	-0,31
Právní řád	1,41	0,52	1,31	1,74	1,65	1,68	1,55	-0,87
Korupce	1,37	0,28	1,31	2,02	1,84	1,85	1,49	-0,93

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je patrné z tabulky č. 1, téměř ve všech ukazatelích přesahuje hodnocení zemí hodnotu 1. Výjimku tvoří pouze politická stabilita, kde jsou hodnoty skoro u všech zemí nižší než právě 1. Naproti tomu Rusko dosáhlo ve všech bodech záporného hodnocení, proto lze tvrdit, že právě tato země dosahuje nejhorších výsledků ze zkoumaných zemí. Výsledné hodnoty Ruska budou proto z následujícího hodnocení vynechány a porovnáváno bude zbývajících sedm zemí mezi sebou.

Co se týče ukazatele demokracie, nejhorší hodnocení má Japonsko a to 1,00, které i tak předčí hodnocení téměř všech zemí V4. Nejlepší výsledek nalezneme u Kanady a to 1,49.

Jak již bylo zmíněno, politická stabilita je kritérium, u kterého jsou hodnoty nejnižší. Nejlépe je na tom opět Kanada s hodnotou 1,02 a nejhůře Velká Británie s hodnotou 0,49.

U efektivnosti vlády dopadla nejhůře Itálie s hodnotou 0,55, která má výrazně horší hodnocení než ostatní země. Naproti tomu nejlépe je na tom Kanada s hodnotou 1,82.

Hodnocení kvality regulací vyhrála Velká Británie s číslem 1,76 a nejhůře dopadla Itálie s hodnocením 0,85.

U kritéria právní řád dosáhla na nejhorší hodnotu opět Itálie s hodnotou 0,52 a nejlépe Kanada s hodnocením 1,74.

V posledním zkoumaném ukazateli korupce je na tom nejlépe Kanada s hodnotou 2,02 a nejhůře Itálie, která je na tom s hodnotou 0,28 hůře než všechny země V4 mimo Slovensko.

Ze všech zemí G8 je na tom nejlépe Kanada, kterou pouze v jednom ze šesti kritérií předčila Velká Británie.

Naopak nejhůře dopadla Itálie, která má nejhorší výsledky ve čtyřech bodech.

Pro srovnání zemí V4 se zeměmi G8 budou použity průměry jednotlivých ukazatelů získané zpracováním dat z GM.

Tab. 2 Průměrné hodnoty ukazatelů

	ČR	SK	POL	HU	G8	V4
Demokracie	0,95	0,89	1,1	0,97	0,99	0,95
Politická stabilita	0,90	0,91	0,68	0,83	0,5	0,83
Efektivnost vlády	0,88	0,78	0,59	0,79	1,18	0,76
Kvalita regulací	1,10	0,95	0,83	1,03	1,15	0,98
Právní řád	0,88	0,42	0,60	0,79	1,13	0,67
Korupce	0,33	0,24	0,41	0,47	1,15	0,36

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 2 jsou uvedeny průměry jednotlivých ukazatelů a to jak za země G8 a V4 samostatně, tak za všechny dohromady. Průměry ukazatelů za země G8 jsou nepříznivě ovlivněny záporným hodnocením Ruska ve všech kritériích.

Průměrná hodnota ukazatele demokracie je v rámci G8 0,99, státy V4 jako celek dosahují téměř stejné hodnoty, takže V4 jako celek má demokracii na takřka stejné úrovni jako nejvyspělejší země světa. Při srovnání jednotlivých zemí je na tom nejlépe Polsko, které dosahuje lepšího hodnocení než je průměr za země G8. Ani ostatní země na tom nejsou nijak špatně, rozdíl mezi nejlepším a nejhorším je 0,21, ale při porovnání s G8 jsou na tom hůře.

Co se týká ukazatele politická stabilita, je průměr G8 pouze 0,5. Země V4 dosáhly na skoro dvojnásobnou hodnotu jako celek a za každou zemi samostatně mají také lepší hodnocení. Rozdíl mezi nejhůře hodnoceným státem a G8 činí 0,16.

Efektivnost vlády je u zemí G8 na vysoké úrovni oproti průměru V4, tedy dosahuje téměř o polovinu lepšího hodnocení. Rozdíl mezi G8 a nejhorším Polskem činí 0,59, což je hodnocení Polska, za státy V4 činí rozdíl 0,42.

Kvalita regulací je opět dobře hodnocena u nejvyspělejších států, ovšem v tomto bodě velmi nezaostává ani Visegrádská skupina. Rozdíl mezi hodnocením G8 a V4 je 0,17.

Co se týče ukazatele právní řád, dosahují státy V4 takřka o polovinu horšího výsledku. Nejvíce zaostává Slovensko, kde činí rozdíl 0,71 a přesahuje tak průměrné hodnocení nejenom Slovenka, ale i Polska.

U hodnocení faktoru korupce dosahují státy G8 oproti zemím Visegrádské skupiny asi o dvě třetiny lepších výsledků, konkrétně činí rozdíl 0,79 a rozdíl tak přesahuje průměr všech zemí V4. Nejvíce je na tom Slovensko následované Českou republikou. Polsko a Maďarsko dosahují lepších výsledků než je průměr všech zemí. V České republice je korupce nejvíce patrná při veřejných zakázkách.

Nejlépe ve srovnání se zeměmi G8 je na tom Česká republika dosahující nejlepšího průměru ve třech bodech, ostatní země dosahují po jednom nejlepším výsledku.

Jak je patrné z tabulky č. 1 pouze v jednom bodě dosahují země V4 lepšího výsledku, a to je politická stabilita. Ostatní faktory jsou na nižší úrovni, ale rozdíl je markantní pouze u ukazatelů korupce a právní řád.

Výsledek srovnání není překvapující, bereme-li v úvahu, že pro srovnání byly použity nejsilnější ekonomiky světa a to, že státy V4 byly dlouhou dobu pod nadvládou Sovětského svazu a jejich ekonomiky se samostatně rozvíjí o hodně kratší dobu než je tomu u zemí G8. Musíme ovšem brát v potaz také výrazně odlišná hodnocení Ruska, která jsou záporná u všech kritérií.

6.3 Korelační analýza

V této části práce bude provedena korelační analýza pro jednotlivé země Visegrádské čtverky. Korelace bude zjišťována vždy mezi ukazatelem HDP [13] a jedním ze šesti institucionálních ukazatelů pomocí metody uvedené v kapitole 5.

Pro otestování závislosti bude porovnáváno testovací kritérium T-testu s absolutní hodnotou t . Kritická hodnota pro tato srovnání je rovna 2,145 [14] při 5% hladině významnosti.

Tab. 3 Korelační koeficienty ČR

Ukazatel GM	Korelační koeficient	Testovací kritérium	Korelace
Demokracie	0,53095624	2,34442	Existuje
Politická stabilita	0,60139581	2,81646	Existuje
Efektivnost vlády	0,63930187	3,11077	Existuje
Kvalita regulací	0,43390203	1,80198	Neexistuje
Právní řád	0,73425198	4,04686	Existuje
Korupce	-0,47903496	-2,04192	Neexistuje

Zdroj: vlastní zpracování

Po výpočtu korelačního koeficientu a provedení Z-testu je patrné, že hodnota HDP je na úrovni České republiky ovlivněna demokracií, politickou stabilitou, efektivností vlády a právním řádem. Naopak žádný efekt na hrubý domácí produkt nemá kvalita regulací a korupce. U Ukazatelů demokracie, politická stabilita, efektivnost vlády a právní řád existuje pozitivní korelace. Roste-li tedy některý z těchto ukazatelů, roste i hodnota HDP a opačně. U faktoru korupce existuje záporná korelace, tedy roste-li hodnota ukazatele korupce, klesá hodnota hrubého domácího produktu a opačně.

Tab. 4 Korelační koeficienty SK

Ukazatel GM	Korelační koeficient	Testovací kritérium	Korelace
Demokracie	0,61798828	2,94116	Existuje
Politická stabilita	0,54112606	2,40767	Existuje
Efektivnost vlády	0,75609886	4,32276	Existuje
Kvalita regulací	0,38835379	1,57685	Neexistuje
Právní řád	0,84621792	5,94226	Existuje
Korupce	-0,08151143	-0,306006	Neexistuje

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 4 jsou uvedeny hodnoty korelačního koeficientu a Z-testu. Jako v předchozím případě i hodnota HDP je na Slovensku, stejně jako v ČR, ovlivněna ukaza-

teli demokracie, politická stabilita, efektivnost vlády a právním řádem. Žádný vliv nemají kvalita regulací a korupce.

Stejně jako u České republiky je HDP pozitivně korelován s demokracií, politickou stabilitou, efektivností vlády a právním řádem. Naopak lze nalézt negativní korelaci mezi HDP a korupcí.

Tab. 5 Korelační koeficienty PL

Ukazatel GM	Korelační koeficient	Testovací kritérium	Korelace
Demokracie	-0,11272072	-0,424468	Neexistuje
Politická stabilita	0,76241337	4,40849	Existuje
Efektivnost vlády	0,13553498	0,511849	Neexistuje
Kvalita regulací	0,76262530	4,41142	Existuje
Právní řád	0,23180820	0,891634	Neexistuje
Korupce	0,07221449	0,270909	Neexistuje

Zdroj: Vlastní zpracování

Polsko se v činitelích ovlivňujících výši HDP liší a to významně. Korelace existuje u hrubého domácího produktu a politické stability a kvality regulací. Naopak neexistuje vztah mezi HDP a demokracií, efektivností vlády, právním řádem a korupcí. Tato země vykazuje pouze pozitivní korelaci, a to mezi HDP, politickou stabilitou a kvalitou regulací.

Tab. 6 Korelační koeficienty HU

Kazatel GM	Korelační koeficient	Testovací kritérium	Korelace
Demokracie	-0,59417079	-2,76399	Existuje
Politická stabilita	-0,83397750	-5,65507	Existuje
Efektivnost vlády	-0,81011867	-5,17033	Existuje
Kvalita regulací	-0,40512566	-1,658	Neexistuje
Právní řád	-0,33883565	-1,34752	Neexistuje
Korupce	-0,68831290	-3,55029	Existuje

Zdroj: Vlastní zpracování

Maďarsko se ve výsledcích také liší, ale je zde více shod než u Polska. Ekonomická výkonnost země reprezentovaná HDP je ovlivňována demokracií, politickou stabilitou, efektivností vlády a korupcí. Naproti tomu neexistuje korelace u ukazatelů právní řád a kvalita regulací. Maďarsko vykazuje pouze negativní korelace a to u všech ovlivňujících faktorů.

Po provedení korelační analýzy je patrné, že ne u všech států je HDP ovlivňován stejnými ukazateli, což může mít důvod v kulturních, náboženských a dalších rozdílech.

Tab. 7 Shrnutí výsledků korelační analýzy

	Shodný výsledek u všech zemí	Shodný výsledek pouze u
Demokracie	NE	ČR, SK, HU
Politická stabilita	ANO	ČR, SK, PL, HU
Efektivnost vlády	NE	ČR, SK, HU
Kvalita regulací	NE	ČR, SK, HU
Právní řád	NE	ČR a SK PL a HU
Korupce	NE	ČR, SK, PL

Zdroj: Vlastní pracování

Společným ukazatelem ovlivňujícím výši hrubého domácího produktu všech zemí je politická stabilita. To, že právě politická stabilita ovlivňuje výkon ekonomiky, není vůbec překvapující, ba se jedná spíše o očekávaný výsledek, protože tento faktor může hrát důležitou roli při investicích od zahraničních soukromých investorů, obchodování s ostatními zeměmi či tím, jak je země vnímána zvenčí. Naproti tomu překvapení je, že státy V4 nemají společný neovlivňující faktor, což by se u takto blízkých zemí dalo čekat.

Nejvíce jsou si podobné Slovensko a Česká republika, které mají naprosto stejné výsledky u všech položek korelační analýzy.

Maďarsko se oproti České republice a Slovensku liší v závislosti na korupci a nezávislosti na právním řádu.

Polsko, Slovensko a Česká republika se shodují pouze v závislosti na politické stabilitě a nezávislosti na korupci.

Rozdíl Polska oproti Maďarsku je v činitelích demokracie, efektivnost vlády, kvalita regulací a právní řád. Shodují se pouze v závislosti na politické stabilitě a nezávislosti na právním řádu.

Nejvíce odlišné od zbylých zemí Visegrádské skupiny je Polsko, které má co se týče výsledků, nejblíže k Maďarsku.

Všechny země by se tedy při snaze o zvýšení ekonomické výkonnosti měly zaměřit na faktory ovlivňující politickou stabilitu.

Závěrem lze říci, že ač jsou si země Visegrádské skupiny velmi podobné, tak i mezi takto blízkými státy se společnou minulostí lze nalézt rozdíly.

7 Závěr

V první části práce byl vysvětlen ekonomický směr institucionalismus, jeho vývojová stádia a důvody vzniku. Opomenuti nezůstali nejvýznamnější autoři a teorie významné pro rozvoj nejen ekonomického směru, ale i celé ekonomie. Dále došlo k popsání a rozdělení samotných institucí a byl zmíněn důvod, proč se na pozorování a snahu zlepšit kvalitu institucí zaměřit.

Další část je věnována popisu metody sledování institucionální kvality jednotlivých zemí na základě šesti kritérií Světové banky pomocí metody Governance Matters, a to demokracie, politická stabilita, efektivnost vlády, kvalita regulací, právní řád a korupce. Objasněn byl způsob sestavování jednotlivých ukazatelů a také možné chyby vznikající při výpočtech.

Popsán byl význam korelační analýzy, způsob výpočtu této statistiky a test sloužící k ověření výsledků.

Poslední část práce byla věnována analýze dat, získaných z Governance Matters, týkajících se zemí Visegrádské čtverky tedy České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. Jako první byl pomocí grafů zobrazen a popsán vývoj ukazatelů ve vybraných zemích za období 1996 – 2014. Hodnoty jednotlivých ukazatelů dosahují různých kvalit. Liší se jednak samotné hodnoty, tak i vývojové tendence.

Ukazatel demokracie zahrnuje například svobodu projevu, shromažďování či možnosti volby vlády. Hodnoty se pohybují v rozmezí 0,5 – 1,2. V průměru nejlepších výsledků dosáhlo Polsko a nejhorsích Slovensko.

Ukazatel politická stabilita zahrnuje například terorismus, možnosti svržení vlády. Hodnoty se pohybují v rozmezí 0,1 – 1,2. Průměrně nejlepšího výsledku dosáhlo Slovensko a nejhorsího Polsko.

Faktor efektivnost vlády zahrnuje například kvalitu veřejných služeb, stupeň politické nezávislosti či kvalitu formování vládní politiky. Hodnoty kritéria se pohybují v rozmezí 0,4 – 1,1. V průměru nejlépe dopadla Česká republika a nejhůře Polsko.

Ukazatel kvalita regulací je zaměřen na vládní politiku, a to na její schopnost ji formulovat a implementovat. Hodnoty se pohybují v rozmezí 0,4 – 1,4. Nejlepší průměrný výsledek se nachází u České republiky a nejhorsí u Polska.

Faktor právní řád zahrnuje například rozsah kriminality, efektivnost soudů a policie či pravděpodobnost násilí. Hodnoty se pohybují v rozmezí 0,1 – 1,2. Průměrný nejlepší výsledek má Česká republika a nejhorsí Slovensko.

Posledním kritériem je korupce, která se zabývá zneužíváním moci vlivnými institucemi. Hodnocení se pohybují v rozmezí -0,1 – 0,7. V průměru nejlépe dopadlo Maďarsko a nejhůře Slovensko.

Při celkovém srovnání průměrných hodnot u všech zemí dopadla nejlépe Česká republika, která má nejlepší výsledek ve třech kategoriích, po jednom si odnesly ostatní státy. Naopak nejhůře hodnocenými zeměmi jsou Polsko a Slovensko, které se podělily rovným dílem o nejhorsí příčku se třemi kategoriemi.

Součástí práce je porovnání zemí Visegrádské čtverky se zeměmi G8 a srovnání výsledků hodnocení Světové banky.

Co se týče samotného porovnání nejvyspělejších ekonomik, dopadla nejlépe Kanada, která zvítězila v pěti kategoriích, pouze u kvality regulací je na tom lépe Velká Británie. Naopak nejhůře dopadla Itálie, která dosáhla nejnižších hodnot ve čtyřech kritériích, po jednom si odnesla Velká Británie a Japonsko. Z hodnocení bylo vypuštěno Rusko, které ve všech obdobích a ve všech kategoriích dosahuje záporného hodnocení.

Celkově země V4 dosahují horších výsledků ve všech kritériích mimo politickou stabilitu, kde země G8 předčily. Rozdíly jsou markantní u ukazatelů právní řád a korupce, kde jsou výsledky Visegrádské skupiny výrazně horší. Dá se říci, že u těchto činitelů dosahují vyspělé ekonomiky téměř dvojnásobného hodnocení. Výrazně horší hodnocení je patrné i u ukazatelů efektivnost vlády a kvalita regulací. Velmi podobné výsledky lze nalézt u ukazatele demokracie, kde je rozdíl takřka nulový.

Poslední část byla věnována korelační analýze a popisu dosažených výsledků. Analýza prokázala, že existuje vzájemná závislost mezi dosahovanou hodnotou HDP a institucionální kvalitou zemí.

U České republiky byla prokázána závislost HDP na demokracii, politické stabilitě, efektivnosti vlády a právním řádu. Závislost neexistuje u korupce a kvality regulací. Slovensko dosáhlo naprosto stejných výsledků jako Česká republika. Tento výsledek není překvapující, neboť se jedná o přímé sousedy a pro hraje také fakt, že společně tvořily jeden stát.

Naprosto odlišné výsledky lze nalézt u Polska, u kterého je prokázána závislost pouze u dvou ukazatelů, a to politická stabilita a kvalita regulací. Ve zbývajících bodech neexistuje korelace s HDP. Polsko, Slovensko a Česká republika se shodují pouze v závislosti na politické stabilitě a nezávislosti na korupci.

Poslední zemí je Maďarsko, u něhož byla prokázána závislost mezi HDP a demokracií, politickou stabilitou, efektivností vlády a korupcí. Naopak neexistuje vztah u kvality regulací a právního řádu. Rozdílné faktory se Slovenskem a Českou republikou tvoří závislost na korupci a nezávislost na právním řádu.

Polsko a Maďarsko se shodují v závislosti na politické stabilitě a nezávislosti na právním řádu.

Závěr po provedení korelační analýzy je takový, že jediným společným ovlivňujícím kritériem je politická stabilita. Naopak země V4 nemají společný nekorelující faktor.

Jednotlivé země by se tedy při touze po zvyšování ekonomické výkonnosti měly zaměřit na politickou stabilitu nebo lépe na politiku země celkově, která ji může zvyšovat či v horším případě snižovat. Příkladem může být Rusko, které díky svým politickým názorům a vystupování vůči ostatním zemím i svým vlastním občanům, bylo hodně kritizováno a mnohé země s ním omezily obchodování a celkově spolupráci. Jeho politika, tak nepříznivě ovlivnila hrubý domácí produkt.

Všechny hodnocené země jsou zeměmi demokratickými, volba vlády je na občanech a volba hlavy státu by měla být rovněž v rukou lidí. Tímto vnitřně i navenek stát působí jako vyspělý se zájmem o přání svých občanů. Všechny státy až na

Maďarsko mají přímou volbu prezidenta, proto by bylo vhodné toto opatření zavést i zde.

Další vhodné opatření se týká svobody médií. Média by měla být nezávislá na vládě a politice země, proto by politici neměli být součástí korporací, které se šířením informací zabývají. Pokud mohou vládní činitelé ovlivňovat informace, jenž se dostanou k občanům, či šíření informací bránit, nesvědčí to o vyspělosti státu ani o jeho svobodě. Za příklad, ve špatném slova smyslu, lze označit Korejskou lidově demokratickou republiku, která je pod totální nadvládou vůdce, který se o potřeby svých spoluobčanů nezajímá. Země se navenek snaží působit demokraticky a se zájmem o občany, kteří uvnitř republiky strádají a jsou nuceni „milovat“ svého vůdce.

Stát a jeho představitelé by měli brát v potaz přání a potřeby občanů, pokud máme spokojené občany, kteří budou pracovat a pomáhat státu dosahovat dobrých ekonomických výsledků, bude na tom země dobře. Na podporu občanů a občanské vzdělanosti by měl mít každý, kdo projeví zájem, přístup ke kvalitnímu vzdělání. Vhodným opatřením se tedy jeví zamezení takových škol, kdy student zvládne studium trvající několik let za minimum času a diplom či maturitu dostane díky známosti či penězům. Vzdělaní občané se zájmem o svou profesi, kteří odvádějí dobrou práci, mohou více přispět k rozvoji státu než lidé, kteří se chtějí jenom ohánět vzděláním nebo chodí do práce, aby tzv. přeživali.

Nejenom vnitřně, ale i navenek, by stát měl působit jednotně. Představitelé státu by si neměli takzvaně protiřečit. Tedy pokud jeden zástupce země jedná se zahraničím a zastává nějaký názor nikoli za sebe, ale stát jako celek, měl by i další politik při jednání se stejnou zemí zastávat stejný názor. Pokud tomu tak není, nepůsobí země pro investory či spolupráci s jinými státy věrohodně. Pokud se nedohodnou zástupci země mezi sebou, jak se potom mohou dohodnout s někým jiným. Naproti tomu stát, který má jednotné názory je lákavější pro zahraniční spolupráci či investice a pomocí takového vystupování může zlepšit své ekonomické výsledky.

Současně by politici měli dostát svým závazkům a slibům. Příkladem jsou předvolební programy jednotlivých stran, kdy občanům „naslibují první poslední“ a jakmile jsou zvoleni, začnou výmluvy, proč své sliby neplní.

Jedním z problémů je také složité a zdlouhavé zavádění nových zákonů a vyhlášek. Všichni jsou si vědomi potřeby nového zákona či vyhlášky, ale než je schválen a zaveden do praxe je situace jiná a jeho zavedení je spíše škodlivé než přínosné. Takovýmto příkladem může být legislativa týkající se zemědělství nebo spolupráce se zahraničními státy, kdy je nutná okamžitá byť minimální změna, která může přinést značný přínos. Řešením by mohly být vyhlášky s omezenou platností a co nejkratší dobou zavedení.

Země se spokojenými občany a stabilními ekonomickými výsledky je přece lepší než země s prudce se měnícími výsledky.

Velkým problémem ve všech zemích V4 je korupce, na které překvapivě mimo Polska, nezávisí ekonomický výsledek ani jedné země. Tento ač nechtěný faktor může mít negativní i pozitivní vliv na HDP. Ačkoli se země v posledních letech snaží pomocí protikorupčních zákonů a zvláštních jednotek zabývajících se pouze tímto

problémem, snížit množství korupčních kauz, je toto procento stále velké. V České republice je korupce výrazná například u veřejných zakázek ve stavebnictví a ve výběrových řízeních.

Na jednu stranu by sice měl být vykazován výsledek přispívající k růstu HDP, jsou vytvářeny nové hodnoty a vykazován přírůstek, avšak přínos by mohl být vyšší při korektním jednání, kdyby byly výsledky vykazovány popravdě a „úplatky“ použité k získání zakázky či dostání se k moci byly použity produktivně. Mohlo by například docházet ke snižování nezaměstnanosti, ač krátkodobě, zaměstnáním dlouhodobě nezaměstnaných lidí chtějících pracovat.

Závěrem lze říci, že ukazatel výkonu ekonomiky hrubý domácí produkt je ovlivňován institucionálními ukazateli. Do jaké míry a kterými konkrétními se ovšem stát od státu liší. I přes odlišnosti v determinantech, je důležité brát instituce v potaz při hledání možností dosažení lepších ekonomických výsledků.

Stát, který se považuje za vyspělý a chce, aby o něm takové mínění měly také ostatní, se zaměří na to, aby byl dobře posuzován nejen podle ekonomických výsledků, ale právě také výsledků mimoekonomických, například pomocí kvalitního a vyspělého institucionálního prostředí.

8 Literatura

[1]SOJKA, M., a kol.: Dějiny ekonomických teorií. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 2000. 298 s. ISBN 80-7184-991-X.

[2]VOIGT, Stefan. *Institucionální ekonomie*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. Ekonomie studium. 229 s. ISBN 978-80-87197-13-4.

[3]MLČOCH, Lubomír. *Institucionální ekonomie*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1029-9.

[4]CLARK, J.,M.: *Social Control of Business*. Chicago: University of Chicago Press, 1926

[5]VOLEJNÍKOVÁ, J.: *Moderní kompendium ekonomických teorií, Od antických zdrojů až po třetí tisíciletí*. Praha: Prefess Consulting s.r.o., 2005. 378 s. ISBN 80-7259-020-0

[6]BUCHHOLZ, Todd G., *New Ideas from Dead Economist*. New York: Plume Book, 1989. 321 s. ISBN 0-452-26533-9

[7]KRPEC, Oldřich a Vladan HODULÁK. *Evropa ve světové ekonomice: historická perspektiva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. Monografie. ISBN 978-80-210-6146-0.

[8] ACEMOGLU, D., JOHNSON. S., ROBINSON, J., *Institutions as the Fundamental Cause of Long Run Growth*, NBER, 2004, Working Paper No. 10481

[9]NORTH, D.C. *Institucionální struktury a transformační procesy*. In: *Politická ekonomie*. 1995, č. 5. s. 580. ISSN 0032-3233

[10]KAUFMANN, D., a kol.:*The Worlwide Governance Indicators*. World Bank[online]. 2010,[cit.2016-2-25]Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1682130

[11]ADAMEC, Václav, Luboš STŘELEČEK a David HAMPEL. *Ekonometrie I: učební text*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. ISBN 978-80-7375-703-8.

[12] KAUFMANN, D., a kol.:*The Worlwide Governance Indicators*. World Bank [online]. 2015,[cit.2016-2-25]Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

[13]World Bank.,*GDP at market prices*. World Bank [online]. 2016[cit. 2016-3-15]
Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

[14]LINDA, Bohdan a Jana KUBANOVÁ. *Statistické tabulky a vzorce*. Vyd. 2. dopl.
Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-337-1.

9 Seznam obrázků

Obr. 1	Graf vývoje ukazatele demokracie	28
Obr. 2	Graf vývoje ukazatele politická stabilita	29
Obr. 3	Graf vývoje ukazatele efektivnost vlády	30
Obr. 4	Vývoj ukazatele kvalita regulací	31
Obr. 5	Graf vývoje ukazatele právní řád	32
Obr. 6	Graf vývoje ukazatele korupce	33

10 Seznam tabulek

Tab. 1	Průměrné hodnoty ukazatelů G8	35
Tab. 2	Průměrné hodnoty ukazatelů	36
Tab. 3	Korelační koeficienty ČR	38
Tab. 4	Korelační koeficienty SK	38
Tab. 5	Korelační koeficienty PL	39
Tab. 6	Korelační koeficienty HU	39
Tab. 7	Shrnutí výsledků korelační analýzy	40
Tab. 8	Vývoj ukazatele demokracie	50
Tab. 9	Vývoj ukazatele politická stabilita	51
Tab. 10	Vývoj ukazatele efektivnost vlády	52
Tab. 11	Vývoj ukazatele kvalita regulací	53
Tab. 12	Vývoj ukazatele právní řád	54
Tab. 13	Vývoj ukazatele korupce	55
Tab. 14	Vývoj ukazatele hrubý domácí produkt v miliardách dolarů	56
Tab. 15	Vývoj ukazatele hrubý domácí produkt v miliardách dolarů	57

Přílohy

A Governance Matters – demokracie

Tab. 8 Vývoj ukazatele demokracie

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	1,00	0,91	0,68	0,98	0,97	0,95	0,88	0,93	0,96	1,00	1,02	1,00	1,01	0,94	0,96	1,03
Slovensko	0,63	0,68	0,81	0,97	0,92	0,96	0,92	0,92	0,93	0,91	0,86	0,89	0,95	0,95	0,94	0,98
Polsko	1,01	1,06	1,06	1,07	0,97	1,00	0,90	0,76	0,84	0,92	1,01	1,03	1,01	1,04	0,97	1,10
Maďarsko	1,01	1,08	1,16	1,16	1,13	1,14	1,16	1,02	1,04	0,96	0,90	0,90	0,85	0,74	0,73	0,54
Francie	1,31	1,14	1,16	1,12	1,09	1,44	1,47	1,30	1,26	1,31	1,24	1,20	1,17	1,22	1,20	1,22
Itálie	1,13	1,04	1,02	1,02	0,95	1,16	1,02	1,05	1,10	1,02	1,03	0,95	0,90	0,89	0,93	0,98
Japonsko	1,05	0,89	0,92	0,99	1,03	1,03	1,00	0,94	0,95	0,92	1,02	1,04	1,07	1,09	1,10	1,04
Kanada	1,62	1,62	1,59	1,53	1,53	1,68	1,50	1,44	1,40	1,43	1,43	1,38	1,41	1,44	1,46	1,43
Německo	1,33	1,29	1,32	1,41	1,36	1,47	1,46	1,39	1,35	1,35	1,35	1,31	1,37	1,39	1,41	1,46
Velká Británie	1,29	1,20	1,34	1,27	1,31	1,61	1,44	1,39	1,34	1,33	1,31	1,29	1,30	1,32	1,32	1,30
USA	1,37	1,36	1,35	1,35	1,30	1,31	1,28	1,08	1,09	1,12	1,09	1,12	1,11	1,13	1,08	1,05
Rusko	-0,30	-0,55	-0,39	-0,47	-0,58	-0,59	-0,68	-0,90	-0,90	-0,85	-0,90	-0,88	-0,87	-0,98	-1,01	-1,04

Zdroj: Světová banka

B Governance Matters – politická stabilita

Tab. 9 Vývoj ukazatele politická stabilita

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	1,04	0,81	0,26	0,95	0,85	0,63	0,91	1,01	0,98	1,01	0,88	0,96	1,04	1,04	1,05	0,97
Slovensko	0,81	1,08	0,57	0,85	0,91	0,54	0,85	0,76	1,01	1,07	0,88	1,02	1,07	1,07	1,10	1,02
Polsko	0,72	0,74	0,22	0,65	0,54	0,11	0,34	0,33	0,64	0,86	0,90	0,99	1,03	1,03	0,95	0,87
Maďarsko	0,91	1,12	0,82	1,18	1,11	0,81	0,98	0,96	0,72	0,72	0,52	0,67	0,67	0,67	0,78	0,70
Francie	0,82	0,67	0,74	0,85	0,18	0,34	0,38	0,57	0,55	0,53	0,47	0,67	0,55	0,55	0,42	0,36
Itálie	1,04	1,13	0,85	0,76	0,41	0,27	0,47	0,50	0,44	0,53	0,34	0,47	0,51	0,51	0,51	0,50
Japonsko	1,11	1,19	1,13	1,11	1,00	0,99	0,99	1,09	0,96	0,84	0,94	0,85	0,92	0,92	0,98	1,02
Kanada	1,16	0,90	1,10	1,14	1,03	0,85	0,79	0,99	0,97	1,01	1,10	0,90	1,09	1,09	1,03	1,18
Německo	1,21	1,17	1,32	1,02	0,55	0,63	0,87	1,00	0,99	0,93	0,83	0,78	0,77	0,77	0,93	0,93
Velká Británie	0,92	0,88	0,98	0,60	0,25	0,15	0,09	0,64	0,56	0,46	0,11	0,40	0,41	0,41	0,48	0,44
USA	0,87	0,82	1,01	0,21	0,05	-0,20	-0,09	0,49	0,37	0,56	0,43	0,44	0,63	0,63	0,61	0,62
Rusko	-1,23	-1,12	-1,42	-0,77	-1,20	-1,46	-1,25	-0,91	-0,86	-0,76	-0,95	-0,91	-0,83	-0,83	-0,75	-0,84

Zdroj: Světová banka

C Governance Matters – efektivnost vlády

Tab. 10 Vývoj ukazatele efektivnost vlády

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	0,62	0,62	0,62	0,97	0,89	0,91	0,97	1,08	0,90	1,01	0,89	0,91	0,93	0,92	0,88	0,97
Slovensko	0,57	0,54	0,57	0,57	0,68	0,91	0,94	0,92	0,74	0,87	0,86	0,83	0,84	0,83	0,78	1,02
Polsko	0,78	0,67	0,60	0,49	0,55	0,49	0,48	0,42	0,40	0,48	0,52	0,64	0,62	0,66	0,71	0,87
Maďarsko	0,84	0,94	0,96	1,02	0,96	0,90	0,80	0,88	0,72	0,71	0,68	0,67	0,68	0,62	0,64	0,70
Francie	1,42	1,58	1,72	1,60	1,72	1,81	1,71	1,59	1,48	1,58	1,49	1,45	1,37	1,33	1,47	0,36
Itálie	0,82	0,87	0,77	0,80	0,80	0,67	0,58	0,39	0,21	0,29	0,42	0,45	0,38	0,41	0,45	0,50
Japonsko	0,96	1,07	1,19	1,07	1,22	1,42	1,35	1,56	1,45	1,46	1,46	1,52	1,47	1,40	1,59	1,02
Kanada	1,88	1,97	1,95	1,95	2,01	1,96	1,91	1,92	1,75	1,77	1,75	1,79	1,78	1,75	1,77	1,18
Německo	1,84	1,93	1,91	1,72	1,40	1,53	1,54	1,62	1,63	1,52	1,59	1,57	1,55	1,57	1,52	0,93
Velká Británie	1,88	1,92	1,86	1,85	1,83	1,90	1,75	1,72	1,66	1,64	1,50	1,56	1,55	1,53	1,47	0,44
USA	1,71	1,80	1,84	1,70	1,61	1,80	1,57	1,60	1,65	1,60	1,50	1,55	1,51	1,51	1,50	0,62
Rusko	-0,52	-0,77	-0,77	-0,34	-0,39	-0,38	-0,46	-0,45	-0,38	-0,34	-0,40	-0,45	-0,45	-0,43	-0,36	-0,84

Zdroj: Světová banka

D Governance Matters – kvalita regulací

Tab. 11 Vývoj ukazatele kvalita regulací

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	1,02	0,92	0,73	1,19	1,18	1,08	1,12	1,11	1,03	1,16	1,33	1,30	1,21	1,06	1,09	1,02
Slovensko	0,52	0,44	0,54	0,94	0,96	1,16	1,18	1,14	1,03	1,12	1,06	1,00	1,00	1,03	0,91	0,87
Polsko	0,65	0,68	0,73	0,75	0,72	0,81	0,81	0,71	0,77	0,82	0,95	0,99	0,94	0,96	1,05	0,82
Maďarsko	0,88	1,01	1,07	1,31	1,12	1,18	1,11	1,21	1,19	1,19	1,08	1,02	1,03	0,97	0,89	0,53
Francie	0,93	0,81	0,91	0,99	1,22	1,23	1,22	1,23	1,28	1,28	1,21	1,31	1,15	1,11	1,15	1,40
Itálie	0,83	0,74	0,81	0,93	1,05	1,09	0,96	0,95	0,92	0,96	0,95	0,89	0,71	0,73	0,77	0,38
Japonsko	0,69	0,56	0,81	0,48	1,06	1,14	1,23	1,25	1,13	1,13	1,09	1,03	1,08	1,12	1,10	1,82
Kanada	1,43	1,56	1,49	1,56	1,53	1,64	1,56	1,55	1,60	1,64	1,70	1,69	1,68	1,69	1,71	1,76
Německo	1,38	1,22	1,47	1,54	1,51	1,49	1,49	1,57	1,62	1,49	1,53	1,58	1,56	1,53	1,55	1,73
Velká Británie	2,02	2,01	1,85	1,74	1,67	1,76	1,62	1,84	1,85	1,77	1,59	1,74	1,66	1,64	1,77	1,62
USA	1,59	1,64	1,74	1,58	1,58	1,59	1,61	1,64	1,50	1,54	1,39	1,43	1,45	1,29	1,26	1,46
Rusko	-0,28	-0,44	-0,56	-0,26	-0,18	-0,11	-0,18	-0,41	-0,29	-0,39	-0,35	-0,37	-0,36	-0,36	-0,37	-0,08

Zdroj: Světová banka

E Governance Matters – právní řád

Tab. 12 Vývoj ukazatele právní řád

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	0,84	0,84	0,60	0,83	0,84	0,74	0,82	0,84	0,86	0,89	0,94	0,93	1,02	1,01	1,00	1,14
Slovensko	0,15	0,18	0,29	0,24	0,33	0,50	0,52	0,52	0,45	0,57	0,50	0,53	0,57	0,46	0,45	0,47
Polsko	0,67	0,76	0,65	0,63	0,51	0,40	0,42	0,35	0,37	0,51	0,60	0,66	0,75	0,74	0,79	0,82
Maďarsko	0,83	0,79	0,85	0,93	0,89	0,89	0,83	0,96	0,92	0,89	0,76	0,75	0,74	0,60	0,56	0,50
Francie	1,45	1,36	1,40	1,20	1,34	1,45	1,40	1,45	1,43	1,48	1,43	1,51	1,44	1,43	1,40	1,47
Itálie	0,98	0,76	0,80	0,70	0,66	0,58	0,47	0,35	0,44	0,42	0,35	0,38	0,42	0,36	0,36	0,34
Japonsko	1,32	1,33	1,29	1,14	1,18	1,26	1,24	1,35	1,33	1,32	1,30	1,33	1,30	1,32	1,41	1,60
Kanada	1,63	1,73	1,68	1,66	1,70	1,70	1,66	1,79	1,79	1,80	1,81	1,81	1,74	1,75	1,74	1,89
Německo	1,57	1,61	1,59	1,61	1,62	1,63	1,66	1,76	1,75	1,72	1,64	1,62	1,61	1,64	1,62	1,85
Velká Británie	1,59	1,74	1,65	1,64	1,66	1,62	1,55	1,75	1,68	1,66	1,73	1,76	1,64	1,69	1,67	1,89
USA	1,45	1,55	1,54	1,49	1,55	1,43	1,53	1,57	1,58	1,61	1,58	1,63	1,61	1,60	1,54	1,62
Rusko	-0,87	-0,97	-1,13	-0,87	-0,93	-0,86	-0,91	-0,93	-0,95	-0,93	-0,77	-0,77	-0,74	-0,82	-0,78	-0,71

Zdroj: Světová banka

F Governance Matters – korupce

Tab. 13 Vývoj ukazatele korupce

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	0,65	0,55	0,08	0,36	0,44	0,38	0,46	0,30	0,23	0,27	0,33	0,26	0,30	0,23	0,19	0,32
Slovensko	0,36	0,25	0,15	-0,10	0,31	0,39	0,49	0,40	0,30	0,30	0,23	0,24	0,24	0,07	0,06	0,12
Polsko	0,54	0,67	0,55	0,33	0,38	0,11	0,22	0,17	0,19	0,35	0,37	0,41	0,49	0,59	0,55	0,59
Maďarsko	0,58	0,65	0,69	0,52	0,60	0,65	0,62	0,61	0,56	0,38	0,34	0,25	0,32	0,28	0,29	0,13
Francie	1,26	1,40	1,36	1,24	1,34	1,34	1,35	1,46	1,44	1,38	1,42	1,44	1,52	1,42	1,30	1,27
Itálie	0,36	0,52	0,72	0,54	0,53	0,38	0,40	0,46	0,31	0,25	0,13	0,00	0,08	-0,03	-0,04	-0,11
Japonsko	1,05	0,93	1,23	0,86	1,18	1,23	1,21	1,32	1,21	1,31	1,37	1,57	1,57	1,61	1,65	1,73
Kanada	2,20	2,24	2,23	2,11	2,04	1,85	1,86	1,96	1,98	1,99	2,08	2,10	2,00	1,92	1,87	1,82
Německo	1,99	2,16	1,90	2,01	1,94	1,86	1,86	1,79	1,70	1,73	1,72	1,74	1,71	1,78	1,78	1,83
Velká Británie	2,12	2,23	2,24	2,13	2,07	1,96	1,90	1,79	1,72	1,66	1,60	1,56	1,58	1,64	1,68	1,73
USA	1,57	1,55	1,66	2,01	1,77	1,86	1,53	1,32	1,34	1,41	1,26	1,26	1,27	1,38	1,28	1,32
Rusko	-1,02	-0,94	-0,92	-0,92	-0,71	-0,74	-0,78	-0,85	-0,95	-1,05	-1,09	-1,06	-1,04	-1,02	-0,99	-0,87

Zdroj: Světová banka

G HDP

Tab. 14 Vývoj ukazatele hrubý domácí produkt v miliardách dolarů

	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	66,77504679	66,37259458	61,47426514	81,69665166	99,30032968	118,9760232	135,990216	155,2130061
Slovensko	27,82191382	29,82889921	29,11487562	35,08360813	46,73176749	57,24053514	62,49302326	70,38897002
Polsko	157,0792113	173,3375442	171,8855986	198,6806373	217,5130493	253,5285433	304,4101375	343,261472
Maďarsko	46,48487652	48,61520688	47,1698729	67,51652911	84,99850874	103,6411112	112,5309083	114,7337326
Francie	1614,245416	1510,758283	1368,438364	1500,337851	1848,124153	2124,112242	2203,678647	2325,011918
Itálie	1309,407283	1266,790321	1142,213772	1267,043324	1570,330444	1799,125905	1853,512452	1943,530342
Japonsko	4706,187126	3914,574887	4731,19876	3980,819536	4302,939185	4655,803056	4571,867441	4356,750213
Kanada	626,9504951	631,4324233	739,4559289	752,531702	887,7517665	1018,40123	1164,144248	1310,752821
Německo	2503,665194	2243,22552	1949,953934	2079,136081	2505,733634	2819,245096	2861,410272	3002,446368
Velká Británie	1306575,663	1537,103345	1554,801029	1680,256295	1943,025306	2297,889052	2418,941818	2588,077277
USA	8100,201	9089,168	10284,779	10977,514	11510,67	12274,928	13093,726	13855,888
Rusko	391,7199938	270,953117	259,7084963	345,1104387	430,3477707	591,0166907	764,017108	989,9305423

Zdroj: Světová banka

H HDP

Tab. 15 Vývoj ukazatele hrubý domácí produkt v miliardách dolarů

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	188,8181554	235,2048126	205,7297907	207,0158601	227,3131629	206,4415783	208,3284351	205,2697097
Slovensko	86,07241445	100,0769679	0,000886614	89,25449272	0,000979198	93,04972168	98,03384169	100,2486078
Polsko	428,7629611	530,1851237	436,476395	479,2425298	528,7420683	500,227852	524,0590394	544,9665557
Maďarsko	139,079808	0,001570949	129,7740406	130,093753	139,930994	127,1761844	134,4017747	138,3466699
Francie	2663,11251	2923,465651	2693,827452	2646,994702	2862,502085	2681,416109	2810,249216	2829,192039
Itálie	2204,085492	2391,875541	2186,239347	2126,747576	2278,089157	2074,631555	2133,5393	2141,161325
Japonsko	4356,347794	4849,184642	5035,141568	5495,385618	0,059056323	5954,476604	4919,563108	4601,461207
Kanada	1457,871707	1542,618557	1370,839822	0,016140138	1788,796362	1832,715597	1838,964175	1785,38665
Německo	3439,953463	3752,365607	3418,005001	3417,298013	3757,464554	3539,615378	3745,317149	3868,291232
Velká Británie	2969,733894	2793,376838	2314,577037	2403,504326	2594,904663	2630,472981	2712,296272	2988,893284
USA	14477,635	14718,582	14418,739	14964,372	15517,926	16163,158	16768,053	17419
Rusko	1299,705765	1660,846388	1222,644282	1524,917468	1904,793932	2016,112134	2079,024783	1860,597923

Zdroj: Světová banka